

Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen

Departement Politieke Wetenschappen

Academiejaar 2010-2011

De invloed van het Comité van de Regio's
op het Europese Parlement en de Raad van Ministers.

Frédéric Maes

Masterproef voorgelegd met het oog op het behalen van de graad van Master in de
Vergelijkende en Europese Politiek

Promotor: Jan Beyers

Medebeoordelaar: Peter Bursens

Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen
Departement Politieke Wetenschappen
Academiejaar 2010-2011

De invloed van het Comité van de Regio's
op het Europese Parlement en de Raad van Ministers.

Frédéric Maes

Masterproef voorgelegd met het oog op het behalen van de graad van Master in de
Vergelijkende en Europese Politiek

Promotor: Jan Beyers
Medebeoordelaar: Peter Bursens

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Probleemstelling.....	5
3.	Theoretisch kader.....	9
3.1.	Multi-level governance.....	9
3.2.	Regionale Netwerken	10
3.3.	De houding van het EP en de Raad	11
3.4.	Bijdrage van het CvdR aan de EU	14
3.5.	De verankering van het CvdR	14
4.	Het kwantitatieve onderzoek.....	16
4.1.	De hypothesen	16
4.2.	De onderzoeksmethode	19
4.2.1.	Data selectie en definiëring van de variabelen	19
4.2.2.	Onderzoeksoopzet.....	23
4.3.	De resultaten	23
4.3.1.	Toepassen van hypothesetoetsen.....	24
4.3.2.	Analyse en interpretatie van de verbanden.....	26
5.	Het kwalitatief onderzoek: case studies.....	32
5.1.	Adviezen van het CvdR en het EESC.....	33
5.2.	Beoordelingen door het CvdR	34
5.3.	De verwezenlijkte doelstellingen	35
5.4.	De interinstitutionele activiteiten	36
5.5.	De amendementen van het EP.....	37
5.6.	Interviews	40
6.	Samenvatting van het onderzoek.....	43
7.	Conclusie en aanbevelingen.....	45
8.	Bibliografie	46
9.	Bijlage	49

Afkortingen

ALDE	Alliance of Liberals and Democrats for Europe
CvdR	Comité van de Regio's
CEMR	Council of European Municipalities and Regions
EESC	Europees Economisch en Sociaal Comité
EP	Europees Parlement
MEP	Member of the European Parliament

1. Inleiding

De Europese Unie is een politiek systeem dat evolueert volgens het principe van *multi-level governance*. Al sinds 1951 waren decentrale overheden betrokken bij de EU door middel van the Council of European Municipalities and Regions¹ (CEMR). Het CEMR was slechts een netwerk van decentrale overheden dat niet was opgenomen in de Europese Verdragen. In haar tijdscontext kan het CEMR veeleer worden beschouwd als een belangengroep. De impact van regionale en lokale overheden bleef derhalve beperkt tot het succes van hun lobbyactiviteiten. Dat veranderde sinds het Verdrag van Maastricht, dat leidde tot de oprichting van het Comité van de Regio's (CvdR) in 1994. Het CvdR is een adviesorgaan dat de regionale en lokale overheden betreft in de Europese beleidsvorming. Haar positie in het Europese politieke systeem is in de loop der jaren verstevigd en sinds het Verdrag van Lissabon staat het CvdR sterker dan ooit tevoren. Decentrale overheden zijn belangrijk voor het Europese politieke systeem, omdat die overheden zo'n 75% van het Europese beleid dienen te implementeren (van Holten, 2008). Hoewel de positie van het CvdR stevig is verankerd in de Verdragen, blijft ze tot nu toe slechts een adviesorgaan. Daardoor staat haar invloed tijdens het beleidsvormingsproces vaak ter discussie.

Een recente studie ging de invloed van het CvdR op de Commissie na. Wanneer de Commissie wetsvoorstellen opstelt, dan raadpleegt ze daarbij het Comité. De Commissie nam daarbij ongeveer één derde van hun adviezen over in de wetsvoorstellen (Neshkova, 2010). In deze masterproef bouw ik voort op die studie. Ik richt me daarbij op het tweede deel van het beleidsvormingsproces, namelijk de goedkeuring van de wetsvoorstellen door het Europees Parlement (EP) en de Raad. Aan de hand van een kwantitatieve onderzoeksmethode vergelijk ik de inhoud van dertig adviezen met de aanpassingen die de wetsvoorstellen ondergingen vooraleer het EP en de Raad tot een akkoord konden komen. Ik stel daarbij enkele hypothesen op om na te gaan of factoren zoals de raadplegingsprocedure en het aantal lezingen onder het EP en de Raad een effect hebben op het aantal overnames van de adviezen.

Daarna onderwerp ik vier van de dertig adviezen aan een case study. Hierbij ga ik onder andere na in hoeverre de adviezen van het CvdR overeenkomen met de adviezen van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC). Dit Comité is eveneens een adviesorgaan. Om de resultaten uit het kwantitatieve onderzoek te ondersteunen, dien ik de invloed van de adviezen van het EESC op de Europese wetgeving af te zonderen van de invloed die het CvdR uitoefent. Een tweede manier om de resultaten te ondersteunen, gebeurt door middel van een vergelijking van die resultaten met de beoordelingen van het CvdR. Het CvdR beoordeelt namelijk zelf de invloed van haar adviezen op de

¹ <http://www.ccre.org>

Europese wetgeving. Daarnaast houdt deze beoordeling ook de samenwerking met de verschillende Europese instituties in. Op basis van de beoordeelde samenwerking kan de houding van het EP en de Raad ten opzichte van het CvDR nader bepaald worden.

Als laatste stap ga ik dieper op die houding in door de resultaten van het kwantitatieve onderzoek te vergelijken met de amendementen van het EP. Aan de hand van die vergelijking, kan ik zowel de houding van het EP als die van de Raad bepalen. De houding van de Raad kan ik waarnemen door de adviezen, die wel of niet overgenomen zijn in de amendementen, te vergelijken met de overnames uit mijn analyse. Van zodra de houding van het EP en de Raad ten aanzien van het CvDR duidelijk omschreven is, pas ik de *veto-player* theorie toe op de instituties. Zolang het CvDR een adviesorgaan is, zijn de Raad en het EP niet verplicht deze adviezen over te nemen. Door het toepassen van de *veto-player* theorie probeer ik hun houding te verklaren.

Naast het kwantitatieve onderzoek en de case studies vormen interviews een derde luik waarmee ik de invloed van het CvDR belicht. Ik heb drie leden van het CvDR geïnterviewd. De vragenlijst was opgesteld in twee delen. Het eerste deel bevatte vragen rond het kwantitatieve aspect van mijn onderzoek. Op basis daarvan stel ik de interpretatie bij van de resultaten op enkele hypothesen. Dergelijke bijstelling is vereist, aangezien de interviews tussenliggende variabelen kunnen blootleggen, zoals de samenwerking tussen de rapporteur van het CvDR en die van het EP. Het tweede deel van de vragenlijst peilde naar de ervaringen van drie leden in het CvDR. Dat deel is onder meer gefocust op de lobbyactiviteiten van het CvDR aan het adres van het EP en de Raad. De bespreking van de ervaringen sluit nauw aan bij enkele delen van de literatuur zoals *multi-level governance* en netwerken.

Tot slot verwerk ik het kwantitatieve onderzoek, de case studies en de interviews tot een geheel. Dat geheel zal ik vervolgens toelichten met de besproken literatuur om dan af te ronden met de belangrijkste conclusies.

2. Probleemstelling

Het CvdR komt sterker uit het Verdrag van Lissabon. Sindsdien kan het CvdR naast haar adviserende functie onder meer ook het subsidiariteitsprincipe voor het Hof van Justitie verdedigen. Het tweede Europese adviesorgaan, i.e. het EESC, beschikt niet over dergelijke bevoegdheid. Verder kan het CvdR haar interne werking zelf bepalen en bekostigen. In het jaar 2009 beschikte het CvdR over een budget van €74 miljoen. In verhouding tot de gehele administratieve uitgave van de EU, bedroeg het budget van het CvdR slechts 1% (EU budget 2009 Financial Report). Hoewel het relatieve budget van 1% niet veel voorstelt, stelden de MEP's van de liberale partij Alliance of Liberals and Democrats for Europe (ALDE) voor om het CvdR af te schaffen. Liberale leden van het CvdR reageerden ontdaan op het voorstel van het ALDE. Het CvdR probeerde de standpunten van het ALDE omtrent de afschaffing van het CvdR te matigen vooraleer die partij haar voorstellen zou opnemen in haar jaarlijkse publicaties. De standpunten van het ALDE ten aanzien van het CvdR werden gepubliceerd in januari 2011. De houding die het ALDE innam ten opzichte van het CvdR was enigszins meer gematigd, daar ze enkel tot een herstructurering van het CvdR pleitten. Toch werd de optie tot afschaffing van het CvdR in het publicatieblad behouden. Die optie kon blijven bestaan, aangezien het ALDE van mening was dat de bijdrage van het CvdR op de Europese regelgeving niet in verhouding staat tot het budget waarover het CvdR beschikt. Leden van het ALDE zijn bovendien niet de enige die het CvdR willen afschaffen. De afschaffing stond al vaker ter discussie, zowel op Europees niveau als in enkele lidstaten waaronder Nederland. De discussie houdt ook onderzoekers bezig. Sommige onderzoekers, zoals Hooghe, Marks en Milan, baseren zich op de indirecte waarde van het CvdR in de EU, zoals het ontstaan van regionale netwerken over de landsgrenzen heen (Hooghe en Marks, 1996; Milan, 1997). Andere onderzoekers zoals Hönnige, Panke en Neshkova gaan eerder uit van de officiële output (adviezen) en de samenstelling van het CvdR om de invloed op de EU te meten (Hönnige en Panke, 2011; Neshkova, 2010).

Ondanks de oproep van het ALDE tot afschaffing van het CvdR wegens haar veronderstelde tekort aan effectiviteit, gaat het CvdR haar doel niet voorbij. Regio's worden steeds nauwer betrokken op het Europese niveau doordat ze onderling netwerken vormen en doordat ze die netwerken ook blijven onderhouden (Hooghe en Marks, 1996). In de verschillende regionale netwerken, zoals Eurocities² en CEMR, wordt het Europese beleid druk besproken. Dankzij het CvdR verbeterde eveneens de communicatie tussen de regio's en de EU (Kohler-Koch, 2002). Die communicatie komt niet rechtstreeks door het CvdR tot stand, want reeds voor de oprichting van het CvdR bestonden er netwerken van regio's over de landsgrenzen heen. De oprichting van het CvdR droeg wel bij tot de

² <http://www.eurocities.eu>

evolutie van die netwerken. Decentrale overheden komen tijdens regelmatige vergaderingen in het CvdR bijeen. Op die manier vereenvoudigt het CvdR het onderhouden van relaties tussen decentrale overheden. Daarbij worden de decentrale overheden aangemoedigd in het delen van expertise. Door een dergelijke verbeterde communicatie zou het Europese beleid beter en sneller geïmplementeerd worden. Regio's worden niet enkel op het Europese niveau betrokken omwille van de vlotte implementatie van de Europese regelgeving, maar ook omwille van het democratische deficit. Dat voordeel uit zich in de inperking van het democratisch deficit waaraan de EU lijdt. Aangezien ongeveer 75% van de Europese regelgeving wordt uitgevoerd door decentrale overheden (van Holten, 2008), zijn de lokale en regionale niveaus zeer belangrijk om het Europese beleid voor de burgers zichtbaar te maken.

Reeds een korte periode na de oprichting van het CvdR werd er veel onderzoek verricht naar de invloed van het CvdR. De eerste resultaten waren negatief, want in tegenstelling tot de hoeveelheid en de zwaarlijvigheid van de adviezen, zouden die amper invloed uitoefenen. De adviezen van het CvdR zouden eveneens niet succesvol zijn in het *framen* van issues op het Europese niveau (Milan, 1997). Daarmee wijst Milan op het gebrek aan de regionale en lokale dimensie van het Europese beleid. Hoe succesvoller het CvdR en de regionale netwerken zijn in het *framen* van de regionale en lokale context, hoe sterker de regionale dimensie in de Europese regelgeving tot uiting komt. Er zijn verscheidene methodes waarop het CvdR kan *framen*. Een eerste methode verloopt volgens de publicatie van de adviezen. Door de adviezen over te brengen aan de Commissie, de Raad en het EP, kan het CvdR de regionale en lokale dimensie benadrukken. Een tweede methode biedt zich aan onder de vorm van de lobbyactiviteiten. Wanneer wetsvoorstellen in de Raad en het EP bediscussieerd worden, kan het CvdR lobbyen door MEP's en ministers van de Raad te duiden op de regionale context van de wetsvoorstellen. Hetzelfde kan het CvdR doen wanneer de Commissie haar wetsvoorstel opmaakt. Het succes in het opstellen van een regionale context rond wetsvoorstellen, zowel bij de Commissie als bij de Raad en het EP, is volgens Milan zeer beperkt.

De vaak negatieve conclusies uit onderzoeken van de jaren '90 omtrent de invloed van het CvdR, waren volgens mij wat voorbarig, aangezien het CvdR slechts in 1994 was opgericht. Maar ook later onderzoek wees uit dat adviezen het grootste deel van hun invloed uitoefenden wanneer die adviezen opgevraagd werden door het EP of de Raad van Ministers, of wanneer de adviezen gebaseerd waren op overtuigende argumenten (Hönnige en Panke, 2011). Het onderzoek van Hönnige probeert na te gaan wanneer en op welke manier adviesorganen zoals het CvdR invloed uitoefenen op de formele beslissingsprocedure. Hönnige en Panke vertrekken vanuit een actorconstellatie. Daarbij stellen ze dat iedere actor belangen heeft en dat de keuzes en gedragingen van die actoren gebaseerd zijn op hun belangen. Het CvdR heeft als actor nood aan belangen en

voorkeuren ten aanzien van het Europese beleid. Daarnaast moet het CvDR over voldoende middelen beschikken om die belangen snel en professioneel uit te werken, vooraleer deze in haar adviezen worden gepubliceerd. Zelfs wanneer het CvDR aan die voorwaarden voldoet, blijft haar invloed afhankelijk van de attitude van de Europese instituties. Volgens het onderzoek van Hönnige en Panke waren de expertise van het CvDR en de snelheid waarmee die expertise in de adviezen werd verwerkt de belangrijkste factoren die een positieve houding van de Raad en het EP ten aanzien van het CvDR bewerkstelligden. De bereidheid van die instituties om rekening te houden met de adviezen en om zich responsief ten opzichte van het CvDR op te stellen, bleek in het onderzoek van Hönnige en Panke geen merkwaardig effect op de invloed te hebben. Dat recente onderzoek van Hönnige en Panke richt zich op de inbreng van het CvDR ten opzichte van de Europese instituties aan de hand van interviews en enquêtes. Neshkova bouwde een studie uit die meer is gericht op het aantal overnames van de adviezen van het CvDR in de wetsvoorstellen. Daaruit blijkt dat de Commissie alvast meegaand is in de adviezen van het CvDR (Neshkova, 2010).

Neshkova toonde aan dat ongeveer één derde van de voorgestelde adviezen werd overgenomen door de Commissie tijdens het opstellen van de wetsvoorstellen. Neshkova focuste zich daarbij op de mogelijke voordelen voor de Commissie om regio's te betrekken, namelijk een verbeterde implementatie van de Europese regelgeving en het beperken van het democratisch deficit. Na de analyse van zestig adviezen, gepubliceerd tussen 1996 en 2007, concludeerde Neshkova dat de Commissie nuttig gebruik maakt van de adviezen van het CvDR. Wanneer de Commissie wetsvoorstellen voorbereidde die beleid op regionaal en lokaal niveau impliceerden, piekte de invloed op ongeveer 45% (i.e. een overname van 45 per 100 adviezen). Aangezien het CvDR over geen enkele vorm van beslissingsmacht beschikt, is haar invloed beperkt tot de overtuigingskracht van haar argumentatie. Daarom stelt Neshkova dat een gemiddelde overname van één derde van de adviezen, het CvDR een invloedrijk adviesorgaan maakt. Deze hoge mate van invloed kan volgens Neshkova verklaard worden door enkele factoren. Ten eerste speelt zeker het feit mee dat de Commissie de expertise van het CvDR goed kan gebruiken wanneer de Commissie de wetsvoorstellen opstelt. Een tweede factor richt zich meer op de implementatie van het Europese beleid. Door rekening te houden met de regionale expertise, zullen wetsvoorstellen beter aangepast zijn aan de regionale en lokale context. Dat vergemakkelijkt de implementatie van het Europese beleid door de decentrale overheden (Neshkova, 2010).

In deze masterproef bouw ik verder op het werk van Neshkova door na te gaan in welke mate de dertig meest recente adviezen door het EP en de Raad werden overgenomen, nadat beide organen de wetsvoorstellen van de Commissie hebben goedgekeurd. In het kwantitatieve onderzoek ga ik de invloed van het CvDR op de EU wetgeving na, vanaf het moment dat het wetsvoorstel gelanceerd is. Die invloed benader ik aan de hand van het aantal overeenkomsten tussen enerzijds de adviezen van het CvDR en anderzijds de aanpassingen die een commissievoorstel ondergaat in het wetgevingsproces tot ze goedgekeurd wordt door de Raad van Ministers en het EP. De onderzoeksvraag die centraal staat in deze masterproef luidt als volgt: *'In hoeverre worden de adviezen van het Comité van de Regio's overgenomen in de EU wetgeving, vertrekkende van het wetsvoorstel?'*

3. Theoretisch kader

In volgende literatuurstudie zal ik ingaan op de context waarin het CvDR opereert. De EU probeert haar bestaan te bestendigen aan de hand van probleemoplossende strategieën waaronder de oprichting van het CvDR. De positie die het CvDR bekleedt sinds het Verdrag van Lissabon komt tegemoet aan het principe van *multi-level governance*. Dat principe vertrekt vanuit de idee dat verschillende actoren op meerdere niveaus samenwerken. Actoren zoals het EP en de Raad zijn daarbij niet weg te denken, maar ook netwerken horen thuis onder *multi-level governance*.

3.1. Multi-level governance

De EU is een politiek systeem dat continu blijft evolueren. Het systeem is gebaseerd op *multi-level governance* waarbij het onderhandelen op verschillende niveaus tussen zowel publieke als private actoren centraal staat. *Multi-level governance* is een begrip dat steeds aan populariteit won naarmate de EU zich ontwikkelde. Toch kan dat begrip op verschillende manieren geïnterpreteerd worden. Die verschillen in interpretatie komen tot uiting wanneer de rol van het CvDR besproken wordt. De plaats van het CvDR in het Europese institutionele landschap bepaalt in welke mate de EU het principe van *multi-level governance* belichaamt. Marks en Hooghe definieerden *multi-level governance* als een systeem van continue onderhandelingen tussen overheden van verscheidene niveaus. Daarbij wezen Marks en Hooghe op twee verschillende kenmerken. Het eerste kenmerk vertrekt vanuit het concept multi-level waarmee de auteurs duiden op de interdependentie van overheden op de verschillende niveaus. Het tweede kenmerk wordt verklaard door de interdependentie tussen overheden aan de ene kant en niet-gouvernementele actoren aan de andere kant (Hooghe en Marks, 1996). Vanuit deze definitie kan de EU als een systeem van *multi-level governance* beschouwd worden, aangezien het CvDR het lokale en regionale niveau belichaamt en betrokken wordt in de onderhandelingen tussen de verschillende niveaus. Bache gaat nog een stapje verder in zijn definitie dan Marks en Hooghe. Zo stelt Bache dat er pas sprake is van *multi-level governance* als er daadwerkelijk beslissingsmacht uitgaat van de verschillende niveaus. Het ontbreekt het CvDR aan dergelijke beslissingsmacht en het CvDR kan zodoende niet geïdentificeerd worden als een actor in het Europese politieke systeem van *multi-level governance*. Bache is van mening dat de term multi-level participation nauwer aansluit op het huidige Europese politieke systeem (Bache, 1998).

Het onderscheid tussen onderhandelen en de allocatie van autoriteit komt voort uit het niveau van de lidstaten. Volgens Bache fungeren de lidstaten van de EU als 'gatekeepers', want zij hebben het monopolie over de autoriteit in verschillende stadia van het besluitvormingsproces (Bache, 1998). Hooghe en Marks bevestigen daarentegen de rol van nationale overheden als zijnde gatekeepers,

maar benadrukken dat regionale overheden steeds meer participeren op het Europese niveau. De rechtstreekse deelname van regionale actoren, via het CvdR, aan de EU, maakt dat die actoren ontsnappen aan de controle van de nationale overheden (Hooghe en Marks, 2001).

Uit bovenstaande kan ik concluderen dat niet alle auteurs het eens zijn dat de EU een volwaardig systeem van *multi-level governance* inhoudt. De erkenning van het belang van het regionale niveau en de betrekking van dat niveau tot de EU, door het oprichten van het CvdR, duidt echter wel op de evolutie van een dergelijk systeem. Het CvdR een duidelijke stem geven in het wetgevingsproces zou het sluitstuk zijn van deze evolutie.

3.2. Regionale Netwerken

Marks betreft naast gouvernementele actoren ook non-gouvernementele actoren in het systeem van *multi-level governance*. Deze non-gouvernementele actoren worden belichaamd door regionale en lokale netwerken. Eén belangrijke daarvan was bijvoorbeeld het Assemblée van Europese Regio's (AER) dat werd opgericht in 1985. Het netwerk bestond uit afgevaardigden van regionale parlementen. Het AER lobbyde bij de Commissie en kon deze uiteindelijk overtuigen om een Comité van Regio's op te richten (Hooghe en Marks, 1996). De Commissie, de Raad en het EP hebben door de oprichting van het CvdR het belang van een regionale dimensie in het Europese politieke systeem erkend. Nadat het CvdR werd opgericht, groeide het AER en ook andere regionale netwerken zoals het CEMR verder uit tot volwaardige belangengroepen. Deze belangengroepen lobbyen bij de Europese instituties en vergroten daardoor de druk op die instituties om rekening te houden met de regionale belangen. Sommige netwerken, waaronder Eurocities, doen echter meer dan lobbyen alleen. Eurocities verenigt bijvoorbeeld de belangrijkste Europese steden. Die samenwerking uit zich in het delen van expertise en *best practices*. Zoals de open-coördinatie methode dergelijke samenwerking onder de lidstaten moet stimuleren, voorziet Eurocities een gelijkwaardige aanpak voor de belangrijkste Europese steden.

Lokale en regionale netwerken konden op drie manieren worden opgericht (Hooghe en Marks, 1996). Ten eerste werden sommige netwerken in het leven geroepen door de Commissie of het EP. De oprichting van een netwerk was verbonden aan het Europese beleid. De netwerken functioneerden in feite als facilitator in het behalen van de doelstellingen van dat beleid. De tweede manier waarop regionale netwerken ontstonden, kwam niet voort uit een top-down beslissing, maar vond haar oorsprong in regio's die gelijkaardige regionale karakteristieken of problemen deelden. Ze lobbyden bij de Commissie om financiële middelen, maar werden daardoor ook afhankelijk van de Commissie. Een derde soort netwerken onderscheidt zich van de andere doordat ze net hun

onafhankelijkheid wisten te bewaren. Het is een samenwerking tussen de sterkere regio's in verhouding tot het nationale niveau.

Het ontbreekt het CvdR aan beslissingsmacht, maar dat wordt deels gecompenseerd doordat ze niet de enige actor is die opkomt voor regionale en lokale belangen. Ze vindt steun en expertise vanuit de verschillende lobbygroepen.

3.3. De houding van het EP en de Raad

De relatie tussen enerzijds het CvdR en anderzijds de Europese instituties is een belangrijk aspect in het bepalen van de invloed van het CvdR, aangezien het CvdR slechts een adviesorgaan is. Haar invloed is dan ook afhankelijk van de manier waarop instituties tegenover het CvdR staan. Hoe positiever die relatie, hoe meer de instituties rekening zullen houden met haar adviezen.

Dat het CvdR verdeeld is in partijen, speelt in het voordeel van de relatie met het EP, maar benadeelt de relatie met de Raad. Doordat zowel het EP als het CvdR opgedeeld zijn op basis van politieke affiniteit, kunnen leden van het CvdR beter lobbyen bij leden van een gelijkaardige partij in het EP. Overeenkomstige partijen kunnen elkaar ondersteunen met de nodige informatie en op die manier kan er een relatie, gebaseerd op vertrouwen, ontwikkeld worden. Anderzijds kunnen groeperingen op basis van politieke affiniteit een nadelig effect hebben op de relatie tussen het CvdR en de Raad (Christiansenen en Lintner, 2005). Als de leden van het CvdR stemmen volgens hun partijkleur, dan kan de Raad het CvdR opvatten als een imitatie van het EP, waardoor de Raad de adviezen van het CvdR niet ernstig zal nemen.

Als de politieke affiniteit niet beslissend is bij de stemmingen in het CvdR, kan dat wel een gunstig effect hebben op de relatie met de Raad. Stemmingen in het CvdR die veeleer bepaald worden op basis van nationaliteit, kunnen leiden tot een extra intergouvernementele bondgenoot voor de Raad (Morphet, 1994). Het stemmen op basis van nationaliteit bemoeilijkt echter wel het beïnvloeden van het EP, aangezien het EP nu net wordt gekenmerkt door het overstijgen van die nationale belangen.

Een derde manier waarop de relatie tussen het CvdR en de instituties beschreven kan worden, is aan de hand van de relatie die het CvdR onderhoudt met de Commissie. Deze relatie kan wantrouwen opwekken tussen het CvdR enerzijds en de Raad en het EP anderzijds. Dat wantrouwen wordt opgewekt doordat het CvdR de Commissie adviseert wanneer die laatste de wetsvoorstellen nog aan het voorbereiden is. Dientengevolge kunnen het EP en de Raad eerder afwijzend staan tegenover de adviezen; net omdat daar al rekening mee werd gehouden. Een andere oorzaak van wantrouwen kan worden afgeleid uit de toenemende macht van het CvdR. Naast de uitbreiding van de domeinen waarin de verplichte raadplegingsprocedure geldt, beschikt het CvdR nu over de mogelijkheid om het

subsidiariteitsprincipe voor het Hof van Justitie te verdedigen. Die toename aan invloed gaat ten koste van de macht van het EP en de Raad.

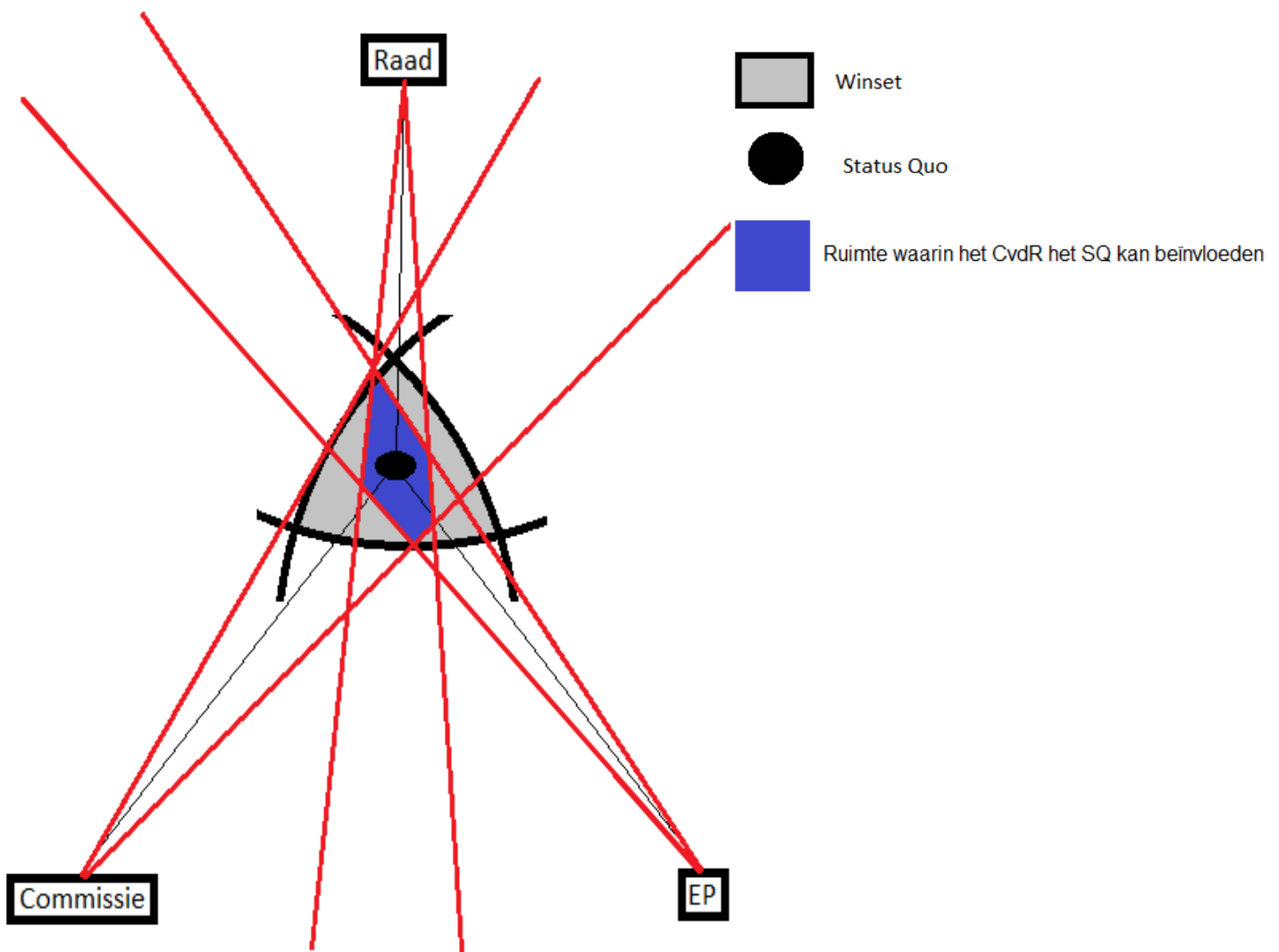
De houding van de Raad en het EP ten aanzien van het CvdR is dus niet eenvoudig te bepalen. Aan de ene kant speelt het duel tussen supranationale en intergouvernementele eigenschappen een grote rol, aan de andere kant neemt de invloed van het CvdR op de Europese wetgeving toe. Aan de hand van de *veto-player* theorie wordt duidelijk in welke mate het CvdR invloed kan uitoefenen als adviesorgaan.

Het CvdR bevindt zich in een politiek systeem waarin drie *veto-players* actief zijn: het EP, de Raad en de Commissie. Deze drie instituties beschikken over *veto-power*. Voor het grootste deel van de Europese wetgeving moeten de Raad en het EP samen tot een akkoord komen over wetsvoorstellen die door de Commissie gelanceerd worden. Daarbij heeft enkel de Commissie het recht om wetsvoorstellen te initiëren (Tsebelis, 2002). Bij het toepassen van de *veto-player* theorie op het Europese politieke systeem kunnen ook andere actoren worden betrokken, zoals een adviesorgaan als het CvdR.

Tussen de drie *veto-players* zijn er ideologische afstanden. Daar waar de Raad een intergouvernementele institutie is, zijn de Commissie en het EP supranationaal van aard. Het EP staat daardoor positief tegenover wetsvoorstellen (Tsebelis, 2002). Nochtans is de ideologische afstand tussen de Raad en de Commissie zeker te overbruggen, gezien de hoeveelheid Europese regelgeving. Die overbrugging kan voor een groot deel het gevolg zijn van de wijze waarop de Commissie haar wetsvoorstellen opstelt. De Commissie probeert daarbij de Raad niet te verdelen, door voorstellen te initiëren die de voorkeur genieten van een meerderheid van de lidstaten. Enkel de grootte van de beleidsverandering staat dan in de Raad ter discussie (König en Junge, 2009). In figuur één wordt de *winset* voorgesteld door de grijze zone. Deze zone stelt de mogelijke uitkomsten voor waarin de Commissie, het EP en de Raad tot een akkoord kunnen geraken.

Het status quo staat centraal in de *winset*. Het CvdR kan door middel van haar adviezen, de houding van de instituties ten opzichte van het status quo beïnvloeden. De invloed op de Commissie werd reeds aangetoond door de studie Van Neshkova, waarbij één derde van de adviezen werd overgenomen. Deze invloed wordt voorgesteld door de rode lijnen. Het CvdR kan een invloed uitoefenen op de wetsvoorstellen, zodat deze meer neigen naar de Raad of het EP. Hetzelfde geldt voor de invloed op het EP en de Raad. Daar waar de rode lijnen elkaar snijden, vormt er zich een zone waarin het CvdR het status quo kan beïnvloeden.

Figuur 1: een veto-player theorie

De Commissie, het EP en de Raad zijn de *veto-players* en een akkoord kan daarom enkel binnen de grijze zone plaatsvinden. Wanneer de ruimte waarin het CvDR invloed kan uitoefenen, groter is dan de *winset*, dan zullen de adviezen niet volledig overgenomen worden. Een gedeeltelijke overname blijft echter mogelijk. Wanneer het CvDR een advies voorlegt dat sterk neigt naar de wensen van het EP, maar buiten het gebied valt waarbinnen de Raad akkoord kan gaan, dan is een gedeeltelijke overname door het EP mogelijk. Het EP dient daarvoor de overname van het advies te beperken tot wanneer de Raad zich ertoe kan verbinden.

Het CvDR is absoluut geen *veto-player*, maar slechts een adviesorgaan. Toch kan ze de status quo en de *winset*, i.e. daar waar het EP en de Raad overeenkomen, beïnvloeden. *Framen*, het aanbieden van een regionale context, is daarbij zeer belangrijk, want door snel en goed onderbouwde adviezen voor te leggen en door veel te lobbyen bij MEP's en ministers, kan het CvDR de status quo en de *winset* naar zich toe trekken.

3.4. Bijdrage van het CvdR aan de EU

Steeds meer beleidsbeslissingen worden genomen op het Europese niveau. Die beslissingen gelden zowel op Europees niveau als op nationaal en regionaal niveau. Daardoor vereisen beslissingen op het Europese niveau unanimiteit, of althans toch een gekwalificeerde meerderheid, onder de lidstaten. Desondanks bleek de EU steeds effectief in het ontwikkelen van probleemoplossende strategieën (Scharpf, 1997). De EU streeft daarbij naar een efficiëntere implementatie van haar regelgeving en naar een beperking van het democratische deficit. De EU stelt daarom zoveel mogelijk relevante informatie beschikbaar voor burgers, overheden en belangengroepen.

De implementatie van de Europese regelgeving vindt hoofdzakelijk plaats op de nationale en regionale niveaus. Beide niveaus dienen nauw betrokken te worden op het Europese niveau opdat ze de opgelegde regelgeving correct zouden implementeren. De lidstaten worden daarom vertegenwoordigd in de Raad. Het CvdR draagt bij tot een sterker engagement van de regionale en lokale niveaus, hoewel hun betrokkenheid gelimiteerd is tot het adviseren van het Europese beleid. Aldus komt de legitimiteit van de EU voort uit het democratisch karakter van de lidstaten (Fossum en Menéndez, 2005). Die legitimiteit kan verder verhoogd worden door het democratische karakter van de decentrale overheden op te nemen op Europees niveau.

3.5. De verankering van het CvdR

Zoals hierboven vermeld, is de positie van het CvdR in de EU verstevigd door het Verdrag van Lissabon. Die verdere verankering valt vooral op door de toekenning aan het CvdR van de bevoegdheid om zich te richten tot het Hof van Justitie wanneer het adviesorgaan meent dat het subsidiariteitsprincipe overtreden wordt of wanneer één van de Europese instituties geen advies vraagt aan het CvdR op een domein waarvoor de verplichte raadplegingsprocedure geldt. Sinds het Verdrag van Lissabon is het toegestaan aan regionale parlementen met wetgevende bevoegdheden om toezicht te houden op de naleving van de subsidiariteit.

De toenemende verankering vindt eveneens plaats in de doelstellingen die de EU zich in het Verdrag van Lissabon oplegt. Eén van die doelstellingen houdt onder meer het streven naar territoriale samenhang in, waarbij het concept van 'lokaal en regionaal zelfbestuur' wordt erkend. Daarnaast heeft de Commissie zich voorgenomen om, bij het opstellen van nieuwe regelgeving, rekening te houden met de expertise van regionale en lokale besturen (van Holten, 2008). Daarnaast is de Commissie verplicht om een analyse van de financiële en administratieve gevolgen van die nieuwe regelgeving op te stellen.

In de EU behoudt het CvDR een stevige positie, aangezien ze een grote meerwaarde levert ten aanzien van het Europese karakter van *multi-level governance*. Door die sterke positie kan het CvDR als adviesorgaan de status quo tussen de Commissie, de Raad en het EP beïnvloeden. Daarbij is de houding van het EP en de Raad ten opzichte van het CvDR zeer belangrijk. Welke institutie stelt zich het meest toegankelijk op ten aanzien van de adviezen? En in hoeverre kunnen leden van het CvDR lobbyen bij het EP en de Raad? Het effect van het lobbyen wordt gedeeltelijk bepaald door de houding van de rapporteur van het CvDR, maar ook netwerken als CEMR kunnen het CvDR bijstaan. In het kwantitatieve onderzoek richt ik me tot de invloed van de adviezen. Daarna zal ik in enkele case studies dieper ingaan op het lobbyen.

4. Het kwantitatieve onderzoek

4.1. De hypothesen

Om te kunnen antwoorden op mijn onderzoeksvraag *'In hoeverre worden de adviezen van het Comité van de Regio's overgenomen in de EU wetgeving, vertrekkende van het wetsvoorstel?'* zal ik adviezen, uitgebracht door het CvdR, vergelijken met het wetgevend document dat door de Raad en het EP werd goedgekeurd. Aan de hand van verschillende hypothesen tracht ik enkele factoren na te gaan die een impact kunnen hebben op de mate van beïnvloeding die de adviezen hebben. Bij het opstellen van die hypothesen vertrek ik van de procedure die de adviezen volgen, de inhoud van de adviezen, de typering ervan en de verdeling van de stemming in het EP.

De verplichte raadplegingsprocedure is volgens de laatste Europese Verdragen voor verschillende domeinen vastgesteld. Het belang van het regionale en lokale karakter van de EU werd zodoende erkend door zowel de Commissie, het EP als de Raad. Met andere woorden, de Commissie, het EP en de Raad hebben zich ertoe verbonden de adviezen van het CvdR over het algemeen ernstig te nemen voor de domeinen waaronder de verplichte raadplegingsprocedure valt. Facultatieve raadplegingen worden daarom niet minder ernstig genomen, integendeel. Facultatieve raadplegingen kunnen op twee verschillende manieren voorkomen en beide manieren vergroten de kans op invloed. De eerste manier waaruit een raadpleging kan voortkomen, is op vraag van het EP of de Raad. Indien het EP en/of de Raad aan het CvdR vragen om een advies uit te brengen, kunnen we aannemen dat één van de twee instituties, of beide, het advies waardevol achten. Bovendien kunnen facultatieve adviezen ook worden uitgebracht op eigen initiatief van het CvdR. Wanneer het CvdR meent dat haar belangen bekendgemaakt moeten worden, dient ze daarvoor goede redenen te hebben, bijvoorbeeld om ervoor te zorgen dat het EP en de Raad een beslissing nemen die implementeerbaar moet zijn op regionaal of lokaal niveau. Daaruit kunnen we een eerste hypothese betreffende de raadplegingsprocedure afleiden: *'Een advies dat uitgevaardigd werd volgens een facultatieve raadplegingsprocedure, zal vaker worden overgenomen dan wanneer het een verplichte raadpleging betreft.'*

De tweede hypothese handelt over de aard van de adviezen. *'Een advies dat specifieke wijzigingsvoorstellen bevat, heeft meer kans om overgenomen te worden dan wanneer het een niet-specifiek advies betreft.'* Adviezen die specifiek verwijzen naar een lid van een artikel zijn gemakkelijker over te nemen en worden in de meeste gevallen gemotiveerd. Adviezen die niet-specifiek zijn, lopen veeleer de kans om onvoldoende duidelijk en gemotiveerd, en zelfs moeilijk te interpreteren te zijn. Als niet-specifieke wijzigingsvoorstellen toch gemotiveerd worden, dan volgt die motivatie vaak later in de tekst of dan is de motivering reeds gebeurd. Daarnaast kunnen MEP's

en leden van de Raad door het specifieke karakter van de wijzigingsvoorstellen de redenen voor een voorstel correct interpreteren en zijn specifieke voorstellen ook eenvoudiger over te nemen in het wetgevend document. Het is duidelijk in welke context deze wijzigingsvoorstellen thuishoren. Specifieke adviezen hebben aldus meer kans om overgenomen te worden.

De stemuitslag in het EP kan ook een effect hebben op de invloed van de adviezen. Hoe groter de verdeeldheid van stemmen in het EP, des te intenser of langduriger de interne discussies zullen zijn. Adviezen hebben op die manier meer kans om vroeg of laat toch binnen te sluipen. Mijn derde hypothese luidt dan ook als volgt: *'Hoe groter de verdeeldheid van de stemuitslag in het EP, des te groter de invloed van de adviezen van het CvDR.'* Niet alleen is er meer tijd en ruimte in het debat waarlangs adviezen hun intrede kunnen doen, maar ook kan het CvDR handig gebruik maken van die extra tijd en ruimte om verder druk uit te oefenen bij het EP. Beide organisaties zijn intern verdeeld volgens de partijlijnen. Leden van een partij in het CvDR zullen, naargelang de verdeeldheid van stemmen in het EP toeneemt, meer tijd krijgen om een goed geargumenteed advies voor te leggen in de overeenkomstige partij die stemt in het EP. Daarnaast kunnen partijleden van het CvDR hun expertise en opvattingen over regionale context beter overbrengen. *Framen* is daardoor zeer belangrijk. De weerstand of desinteresse bij MEP's om een advies over te nemen, kan verholpen worden door een regionale en lokale context te creëren waarin het wetsvoorstel begrepen kan worden en door voldoende gebruik te maken van *multi-level governance* waarbij decentrale overheden een belangrijke rol spelen. *Framen* was volgens Milan een belangrijk aspect waarin het CvDR niet slaagde. Door deze derde hypothese te onderzoeken, ga ik eveneens na in hoeverre die conclusie van Milan 14 jaar later nog geldig is. Als de hypothese wordt bevestigd, dan maakt *framen* daar in alle waarschijnlijkheid een deel van uit, zodat de conclusie van Milan verworpen kan worden.

Ook de verhouding tussen het EP en de Raad kan een effect hebben op de mate waarin adviezen van het CvDR worden overgenomen. Stel nu dat de Raad de amendementen van het EP op het wetsvoorstel niet aanvaardt, dan volgt er een tweede lezing en indien nodig wordt een bemiddelingscomité aangesteld om de twistpunten te beslechten. De vierde hypothese volgt eenzelfde logica als de stemuitslag in het EP. Adviezen worden enkel in de eerste lezing voorgelegd voor het EP en de Raad, maar ze blijven aanwezig. Wanneer het EP en de Raad het snel eens zijn over een wetsvoorstel, dan is er weinig tijd en ruimte voor een advies om invloed uit te oefenen. Wanneer er echter een bemiddelingscomité vereist is om het EP en de Raad te verzoenen, dan is het tijds- en ruimteaspect zodanig groot dat adviezen meer kans hebben om overgenomen te worden. Ook de mate waarin leden van het CvDR druk uitoefenen op MEP's en op leden van de Raad, neemt toe naarmate dat de onderlinge discussie oploopt. Vergeet niet dat sommige regio's hun nationale minister kunnen beïnvloeden op nationaal niveau, afhankelijk van het nationale systeem (Hooghe en

Marks, 1996). Ook de aanstelling van leden van het CvDR gebeurt vaak door de nationale overheid, maar de regio's in België, Oostenrijk, Duitsland en Spanje kiezen zelf hun vertegenwoordigers in het CvDR. Het Verdrag van Maastricht maakt het mogelijk dat regionale ministers in de Raad zetelen en dat regionale afgevaardigden vertegenwoordigd zijn in de comités van de Raad. Zodoende stel ik mijn vierde hypothese voor als volgt: *'Wanneer het EP en de Raad meer lezingen nodig hebben om tot een akkoord te geraken over een wetsvoorstel, dan zullen meer wijzigingsvoorstellen overgenomen worden.'*

De adviezen dienen om de Europese wetgeving aan te passen aan het regionale niveau zodoende een correcte en vlotte implementatie van de wetgeving in regio's te kunnen realiseren en om de regionale belangen te verdedigen. Deze belangen gaan soms ver: bijvoorbeeld wijzigingsvoorstellen waarbij het CvDR voorstelt om regionale vertegenwoordigers deel te laten uitmaken van comités; waarbij Europese instanties, o.m. voor het asielbeleid, moeten samenwerken met niet alleen nationale overheden, maar ook met de regionale overheden; enz. Dergelijke adviezen vragen soms om een beperkte, maar toch substantiële beslissingsmacht op Europees niveau te delen met het regionale niveau. Andere wijzigingsvoorstellen adviseren om het belang van de regionale context letterlijk over te nemen. Dergelijke voorstellen bevatten geen vraag voor directe beslissingsmacht, maar op een indirecte manier kan het CvDR haar invloed vergroten door het dreigen met het verdedigen van het subsidiariteitsprincipe voor het Hof van Justitie. Deze adviezen heb ik gecodeerd als regionale wijzigingsvoorstellen. De vijfde hypothese stelt: *'Regionale wijzigingsvoorstellen worden minder overgenomen dan niet-regionale wijzigingsvoorstellen.'* Zowel in het EP als in de Raad bestaat er discussie over het bestaan van het CvDR. Het CvDR substantiële inspraak gunnen, is een brug te ver. Daarom gun ik regionale wijzigingsvoorstellen ook minder kans op een overname door het EP en de Raad, dan de overige wijzigingsvoorstellen.

De zesde en laatste hypothese vertrekt van het subsidiariteitsprincipe: *'Wijzigingsvoorstellen die het subsidiariteitsprincipe verdedigen, worden vaker overgenomen te worden, dan wijzigingsvoorstellen die dit principe niet verdedigen.'* De Raad staat cruciaal in deze stelling. De Raad verdedigt ook het subsidiariteitsprincipe en zal geen weerstand bieden aan deze adviezen. Het is zelfs mogelijk dat de Raad, zonder het advies in acht te nemen, eenzelfde aanpassing doet aan het wetsvoorstel als het advies dat het subsidiariteitsprincipe verdedigt. De houding van het EP is hier minder relevant. Het EP is een supranationale instelling, dus zal ze het subsidiariteitsprincipe niet introduceren, noch zal het EP de Raad kunnen weerhouden het subsidiariteitsprincipe te verdedigen in de wetopmaak.

4.2. De onderzoeksmethode

4.2.1. *Data selectie en definiëring van de variabelen*

De Europese site PreLex biedt een opvolging van de interinstitutionele procedures. Prelex beschikt over een handige zoekfunctie. Door te zoeken op basis van de selectie van 'advies van het Comité van de Regio's' en 'ondertekening door het EP en de Raad' bekom ik de relevante wetgevingsdocumenten van de EU, gerangschikt op datum. Van deze selectie richt ik me op de 30 meest recente adviezen, die ik vervolgens analyseer. De analyse begint met het vergelijken van de adviezen met de aanpassingen die gedaan zijn tussen het voorstel en de stemming van dat voorstel door de Raad en het EP. Een advies bestaat uit meerdere wijzigingsvoorstellen, waarbij het aantal wijzigingsvoorstellen sterk verschillend is naargelang het advies. In mijn onderzoek loopt dat uit van één tot zeventien wijzigingsvoorstellen per advies. Elk wijzigingsvoorstel krijgt tijdens de analyse een waarde voor de verschillende variabelen. Ik licht eerst toe welke variabelen ik gebruik en dan verklaar ik hoe ik de verschillende variabelen gecodeerd heb. Deze variabelen en hun mogelijke waarden zijn:

- overname: een wijzigingsvoorstel is volledig, deels of helemaal niet overgenomen, resp. 2, 1 en 0;
- regionaal: de klemtoon van het wijzigingsvoorstel ligt al dan niet op het lokale en regionale karakter, resp. 1 en 0;
- subsidiariteit: het CvdR verdedigt al dan niet het subsidiariteitsprincipe, resp. 1 en 0;
- raadplegingsprocedure: het advies is opgevraagd volgens de verplichte raadplegingsprocedure of volgens de facultatieve raadplegingsprocedure, resp. 1 en 0;
- aard van het advies: de wijzigingsvoorstellen zijn al dan niet specifiek, resp. 1 en 0;
- salience: het wetsvoorstel is goedgekeurd tijdens een eerste lezing, tijdens een tweede lezing, of er was een bemiddelingscomité nodig, resp. 0, 1 en 2;
- verdeeldheid in de stemming bij het EP: de verdeeldheid in het EP wordt voorgesteld op basis van het relatieve aandeel voorstanders, tegenstanders en onthoudingen. Dat relatieve aandeel wordt uitgedrukt in procenten die de verhoudingen van het aantal voorstanders weerspiegelt ten opzichte van de hele groep voor- en tegenstanders en onthoudingen.

De afhankelijke variabele "overname" staat centraal in deze masterproef, aangezien ze concreet aan de onderzoeksvraag tegemoet komt. Deze variabele bevat de waarden 0, 1 en 2. Een wijzigingsvoorstel wordt de waarde 2 toegekend, als ze volledig is overgenomen; de waarde 1 voor een gedeeltelijke overname en 0 voor een wijzigingsvoorstel dat helemaal niet is overgenomen. Voor

de gedeeltelijke overnames is enige verduidelijking wel op zijn plaats, met behulp van een voorbeeld: een wetsvoorstel, betreffende een budget, kan stellen dat een budget met 8% verhoogd zal worden. Wanneer een wijzigingsvoorstel streeft naar een verhoging van het budget met 12% en het EP en de Raad komen overeen dat het budget moet verhogen met 10%, dan is het wijzigingsvoorstel gedeeltelijk overgenomen. Het CvdR pleit namelijk voor een hogere toename dan oorspronkelijk werd toegekend. Hoewel het niet de waarde is die het CvdR had bepleit, heeft haar wijzigingsvoorstel toch gedeeltelijk succes gehad.

Het vergelijken van adviezen met wetten is niet voor alle adviezen even evident. Een advies kan specifieke of niet-specifieke wijzigingsvoorstellen bevatten. Specifieke voorstellen geven duidelijk aan welk lid van welk artikel aangepast dient te worden en het voorstel wordt eveneens gemotiveerd, zoals aangegeven in voorbeeld één.

Voorbeeld 1: een specifiek wijzigingsvoorstel

Wijzigingsvoorstel 7 - Artikel 4 ((Definities), sub b) schrappen	
Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel van het CvdR
b) „grensoverschrijdende gezondheidszorg”: gezondheidszorg die wordt verleend in een andere lidstaat dan die waar de patiënt verzekerd is, of gezondheidszorg die wordt verleend in een andere lidstaat dan die waar de zorgaanbieder woonachtig, ingeschreven of gevestigd is;	b) „grensoverschrijdende gezondheidszorg”: gezondheidszorg die wordt verleend in een andere lidstaat dan die waar de patiënt verzekerd is, of gezondheidszorg die wordt verleend in een andere lidstaat dan die waar de zorgaanbieder woonachtig, ingeschreven of gevestigd is;
MOTIVERING: Niet het land van vestiging van de zorgaanbieder, maar het land van aansluiting van de patiënt is bepalend.	

Bron: Advies van het CvdR op wetsvoorstel COM (2008) 414. Rapporteur: Karsten Uno Petersen

Bij het analyseren van adviezen met niet-specifieke wijzigingsvoorstellen is er geen verwijzing naar wat aangepast moet worden. Daardoor is er risico dat een zeker bias in het onderzoek sluipt. Het onderscheid tussen enerzijds een advies tot wijziging van het wetsvoorstel en anderzijds het al dan niet welbevinden van het CvdR over het wetsvoorstel, is niet altijd even duidelijk. Een voorbeeld van niet-specifieke wijzigingsvoorstellen vinden we hieronder terug. Een consequente scheiding tussen irrelevante en relevante voorstellen, respectievelijk advies 20 en 21 in voorbeeld twee, is dan ook vereist.

Voorbeeld 2: niet-specifieke wijzigingsvoorstellen

20. Het CvDR heeft eerder zijn steun uitgesproken voor het Europees kwalificatiekader en voor het tweeledige streven naar meer transparantie van kwalificaties en bevordering van de mobiliteit in de Europese Unie.

21. Het dringt erop aan dat de bevoegde plaatselijke en regionale autoriteiten worden betrokken bij het relateren van de nationale en regionale kwalificatiekaders aan het ECVET; een soortgelijk verzoek heeft het destijds ook al in verband met het Europees kwalificatiekader gedaan.

Bron: Advies van het CvDR op wetsvoorstel COM (2008) 180. Rapporteur: Kent Johansson

Daarnaast hebben wijzigingsvoorstellen van een advies soms eenzelfde aanpassing voor ogen. Dergelijke voorstellen worden dan maar één keer opgenomen in de dataset, omdat anders het effect van dubbele wijzigingsvoorstellen te zwaar zou doorwegen. Op basis van de aard van de wijzigingsvoorstellen kan ik de onafhankelijke variabele 'aard van het advies' coderen voor al de adviezen.

De onafhankelijke variabelen 'saliënce' en 'raadplegingsprocedure' zijn eenvoudig te definiëren. Ik baseer me daarvoor op de site Prelex. Deze site biedt een overzicht van het besluitvormingsproces, dat geïnitieerd wordt door een wetsvoorstel van de Commissie. De site volgt alle formele stappen van het besluitvormingsproces op, zoals het aantal lezingen en het interveniëren van een bemiddelingscomité. Voor elk advies ga ik op de site Prelex na hoeveel lezingen het EP en de Raad nodig hadden om tot een akkoord te geraken. Om een advies een waarde te geven voor de raadplegingsprocedure, kan ik me eveneens baseren op de site Prelex, die bij ieder advies vermeldt of ze volgens de verplichte of facultatieve raadplegingsprocedure tot stand is gekomen. De site maakt helaas geen onderscheid tussen adviezen uitgebracht op initiatief van het CvDR en adviezen die werden opgevraagd door de Raad of het EP.

De onafhankelijke variabelen 'regionaal' en 'subsidiariteit' heb ik reeds besproken tijdens de formulering en de argumentatie van de betreffende hypothesen. Ter verduidelijking zal ik de twee variabelen illustreren aan de hand van een paar voorbeelden. Voorbeeld drie maakt duidelijk wat bedoeld wordt met een regionaal wijzigingsvoorstel. In dat geval worden de regionale en lokale overheden betrokken tot de besluitvorming.

Voorbeeld 3: een regionaal wijzigingsvoorstel

29. Het is noodzakelijk dat de principes voor het vervoer van gevaarlijke stoffen worden opgesteld in overleg met de beheerders van de spoorwegcorridors en de regionale en lokale overheden.

Bron: Advies van het CvDR op wetsvoorstel COM (2008) 852. Rapporteur: Witold Krochmal

Het vierde voorbeeld illustreert het subsidiariteitsprincipe in een wijzigingsvoorstel. In dit wijzigingsvoorstel verwijst het CvDR naar de exclusieve bevoegdheden van de lidstaten. Het CvDR wil het wetsvoorstel aanpassen, zodat de bevoegdheidsverdeling tussen het Europese en nationale niveau duidelijk blijft.

Voorbeeld 4: het subsidiariteitsprincipe

Wijzigingsvoorstel 5 - Artikel 1 (Doel) – wijzigen	
Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel van het CvDR
Deze richtlijn brengt een algemeen kader voor de verlening van veilige, hoogwaardige en efficiënte grensoverschrijdende gezondheidszorg tot stand.	Deze richtlijn brengt een algemeen kader voor patiëntenrechten inzake de verlening van toegang tot veilige, hoogwaardige en efficiënte grensoverschrijdende gezondheidszorg tot stand, ervan uitgaande dat de organisatie en de verstrekking van gezondheidsdiensten en geneeskundige verzorging tot de verantwoordelijkheid van de lidstaten behoort.
MOTIVERING: Het is van essentieel belang meteen al duidelijk te maken dat de lidstaten exclusief verantwoordelijk zijn voor de zorgsector en dat de inspanningen van de Gemeenschap bedoeld zijn als aanvulling op het nationale gezondheidsbeleid.	

Bron: Advies van het CvDR op wetsvoorstel COM (2008) 414. Rapporteur: Karsten Uno Petersen

Voor de onafhankelijke variabele ‘verdeeldheid in de stemming bij het EP’ heb ik me gebaseerd op de site www.votewatch.eu, die de stemuitslagen in het EP structureel verzamelt. De stemuitslag vermeldt het aantal stemmen voor en tegen het wetsvoorstel en het aantal onthoudingen. Daarnaast zijn ook het aantal aanwezigen en afwezigen beschikbaar, maar daar maak ik in dit onderzoek geen gebruik van. De waarden voor de variabele verdeeldheid in de stemming bij het EP wordt uitgedrukt in percentages. De percentages stellen de verhouding voor van het totaal aantal voorkeurstemmen ten opzichte van het totaal aantal stemmen, zijnde de voorkeurstemmen, de stemmen tegen en de onthoudingen. De percentages geven een duidelijk beeld van de stemverdeling in het EP. Om aan te sluiten bij de hypothese, die ik op basis van deze variabele zal nagaan, kan ik de percentages uitdrukken op basis van het aantal niet-voorkeurstemmen ten opzichte van het totaal aantal uitgebrachte stemmen.

4.2.2. *Onderzoeksopzet*

Aan de hand van een kwantitatieve onderzoeksmethode analyseer ik data in overeenstemming met de onderzoeksvraag en de hypothesen. In de steekproef van mijn masterproef komen dertig adviezen aan bod, met in totaal 197 wijzigingsvoorstellen. Afhankelijk van het type variabelen, namelijk nominaal, ordinaal en dichotoom, pas ik de gepaste associatiemaat toe. Het aantal wijzigingsvoorstellen is beperkt en dat kan een invloed hebben op de significantieniveaus voor de waarden van de associatiematen. Wanneer een waarde voor een associatiemaat insignificant blijkt te zijn, dan is het lastig om die waarde te generaliseren.

Het kwantitatieve onderzoek is opgebouwd in twee stappen. De eerste stap baseert zich op het toepassen van associatiematen op de data. Deze toetsing laat toe om te bepalen of twee variabelen een verband tonen of niet en hoe sterk dat verband is. De Cramer's V toets is een associatiemaat voor nominale variabelen, terwijl Gamma geschikt is voor ordinale variabelen. De Chi-kwadraat toets gebruik ik om de significantie van de verbanden te onderzoeken. De significantieniveaus zijn onder meer afhankelijk van het aantal waarnemingen. Het zou dus kunnen dat, vanwege het beperkte aantal wijzigingsvoorstellen (i.e. 197), de uitkomsten van de Chi-kwadraat toets voor verschillende variabelen insignificant zal zijn. Maar dat wil daarom nog niet zeggen dat er geen interpretatie mogelijk is. De eerste stap eindigt dan ook met een korte bespreking van de resultaten, opdat ik daar in het tweede deel verder kan op ingaan.

De tweede stap van het kwantitatief onderzoek gaat dieper in op de kruistabellen. Met behulp van kruistabellen kan ik een verband aantonen tussen twee variabelen. Bovendien kan die samenhang, of het ontbreken daarvan, tussen de afhankelijke en de onafhankelijke variabelen geïnterpreteerd worden. Deze analyse moet het effect van een onafhankelijke variabele op de afhankelijke duidelijk maken, ongeacht de significantieniveaus. Tot slot bieden de interpretaties van de bekomen resultaten een antwoord op de zes hypothesen.

Uit de interpretatie van de kruistabellen blijkt eveneens de mate waarin de vooropgestelde hypothesen bevestigd of ontkracht worden. Niet-significante uitkomsten voor de Chi-kwadraat toets doen af aan de voorspellende waarden van de verschillende hypothesen. Niettemin kunnen de resultaten, die ik hieronder bespreek, worden geïnterpreteerd.

4.3. De resultaten

Na de verschillende variabelen onderworpen te hebben aan de Chi-kwadraat toets, kom ik tot de conclusie dat enkel de Chi-kwadraatwaarde significant is voor het verband tussen de variabele subsidiariteit en overname, met een significantieniveau van 0,015 voor twee vrijheidsgraden. Het

laagste significantieniveau dat daarop volgt, bedraagt 0,152 en dat niveau heeft betrekking op de relatie tussen de overnames en de verdeeldheid van de stemmen in het EP. Omdat de meeste verbanden echter niet-significante Chi-kwadraatwaarden vertonen, zal ik andere associatiematen gebruiken om, ongeacht het significantieniveau, de sterkte van het verband te illustreren.

4.3.1. *Toepassen van hypothesetoetsen*

De variabele "salience" is een ordinale variabele, die net als de onafhankelijke variabelen bestaat uit drie categorieën. Daarom is de Gamma toets gepast om het verband tussen salience en overname na te gaan. Na de toetsing bedraagt Gamma een waarde van 0,095. Daaruit kunnen we afleiden dat er geen verband bestaat of dat deze zeer zwak is. We kunnen deze toetsing echter opnieuw uitvoeren, maar dan exclusief de derde categorie van de variabele salience. Deze derde categorie verwijst naar de wijzigingsvoorstellen van adviezen die voorkwamen in een bemiddelingscomité. Zestien wijzigingsvoorstellen werden gecodeerd voor deze categorie, allen afkomstig uit slechts één advies. Daardoor kan dat ene advies een groot effect hebben op het verband tussen de variabele salience en overname. Als we de associatiemaat Gamma nog een keer toepassen, exclusief de derde categorie van salience, wordt salience een dichotome variabele, die als een ordinale geïnterpreteerd kan worden. Het gevolg is dat de waarde van Gamma nu iets hoger is, namelijk 0,180. Daaruit kunnen we afleiden dat de derde categorie een vertekenend effect had op de relatie tussen salience en overname. Er is nu wel degelijk een verband aangetoond, al is dat verband zwak.

De relatie tussen de verdeling in de stemuitslagen van het EP en de overnames, ga ik na aan de hand van de Gamma toets. De procentuele verdeling in de stemuitslagen van het EP volgt een ratioverdeling. Nochtans kan deze verdeling eveneens geïnterpreteerd worden als een ordinale verdeling, op voorwaarde dat de afstanden tussen de categorieën niet betrokken zijn in de toetsing. Gamma is namelijk een associatiemaat die geschikt is voor ordinale variabelen en houdt geen rekening met afstanden tussen verschillende waarden van de variabele stemverdeling. Na toepassing van deze associatiemaat kom ik uit op een Gamma waarde van -0,093. Die waarde duidt op een zeer zwak negatief verband. Om dat negatieve verband correct te interpreteren, moeten we rekening houden met de ordening van de verschillende categorieën. De categorieën van de variabele stemverdeling zijn gerangschikt op grootte en de variabele overname is intern gerangschikt volgens de ordening van geen overname naar gedeeltelijke tot volledige overname. Het negatieve verband tussen de twee variabelen wijst erop dat hoe meer eensgezindheid er heerst in het EP, hoe minder overnames er zullen plaatsvinden. Dat negatieve verband is echter zeer zwak. Om de impact van uitschieters te beperken in deze analyse, is het aangewezen om het aantal categorieën te beperken. Daarom heb ik het aantal categorieën van de variabele stemverdeling herleid van dertig naar vijf

categorieën, die gebaseerd zijn op decielen. De stemverdeling varieert tussen 52,2% en 97,09%. Alle percentages tussen 50% en 60% worden ingedeeld in het vijfde deciel, percentages tussen 60% en 70% worden ingedeeld in het zesde deciel, enzovoort. De decielen die geen percentages bevatten, zijn niet relevant voor het onderzoek en zo kom ik tot de vijf categorieën. Daarnaast heb ik de rangschikking van de decielen omgekeerd, zodat de interpretatie van Gamma overeenkomt met de hypothese die stelt dat hoe groter de onenigheid in het EP is, hoe meer overnames er zullen plaatsvinden. De toetsing volgens de nieuwe opstelling van de variabele stemverdeeldheid, geeft een Gamma waarde van 0,60. De omzetting heeft wel degelijk een effect op het verband. Gamma toont een zwak tot redelijk sterk verband aan tussen de variabele stemverdeeldheid in het EP en de variabele overname.

Cramer's V is een associatiemaat die het verband tussen twee nominale variabelen aantoont. Ik pas deze toe om de sterkte van het verband tussen de onafhankelijke dichotome variabelen en de afhankelijke variabele overname aan te tonen. Vier onafhankelijke variabelen zijn dichotoom: de aard van het advies, de raadplegingsprocedure, de regionale wijzigingsvoorstellen en subsidiariteit. Enkel deze laatste had een significante Chi-kwadraat. Om voor alle vier de variabelen de sterkte van het verband met de afhankelijke variabele na te gaan, zet ik die om naar een dichotome variabele. Door de drie categorieën van de afhankelijke variabele om te zetten naar twee categorieën, namelijk enerzijds niet overgenomen en anderzijds gedeeltelijk of volledig overgenomen, bekom ik aan beide kanten van de vergelijking nominale variabelen. De Cramer's V toets is dan geschikt om de sterkte van de verbanden aan te tonen. De resultaten voor Cramer's V maken duidelijk dat de variabelen aard van het advies en raadpleging met de respectievelijke waarden van 0,085 en 0,069 geen verband tonen met de afhankelijke variabele overname. De variabele regionaal heeft een Cramer's V waarde van 0,118. Zodoende vertoont de variabele regionaal een zeer zwak verband met de variabele overname. De variabele subsidiariteit was de enige variabele met een significante Chi-kwadraatwaarde, die ook terug te vinden is in de Cramer's V toets. Met een waarde van 0,205 wordt het zwakke verband tussen de variabelen subsidiariteit en overname duidelijk gemaakt.

Uit bovenstaande analyse kunnen we afleiden dat subsidiariteit de enige variabele is die op een significante Chi-kwadraat uitkomt. Toch kan ook dat significantieniveau nog in twijfel getrokken worden. Er zijn namelijk slechts negen wijzigingsvoorstellen die positief staan ten opzichte van subsidiariteit. Daarvan zijn er zeven gedeeltelijk of volledig overgenomen. Bovendien kan de voorspellende waarde van alle onafhankelijke variabelen in twijfel getrokken worden wegens het ontbreken van significante Chi-kwadraatwaarden. Dit kan het gevolg zijn van het kleine aantal wijzigingsvoorstellen. De kleine steekproef kan eveneens negatieve gevolgen hebben op de sterkte van de verbanden. Dit geldt enkel voor de onafhankelijke variabelen die een verband met de

afhankelijke variabele toonden. De aard van het advies en de raadplegingsprocedure legden alvast geen verband bloot, of hoogstens een zeer zwak. Om de nadelen van de kleine steekproef te omzeilen, zal ik de resultaten verder bespreken aan de hand van de kruistabellen.

4.3.2. Analyse en interpretatie van de verbanden

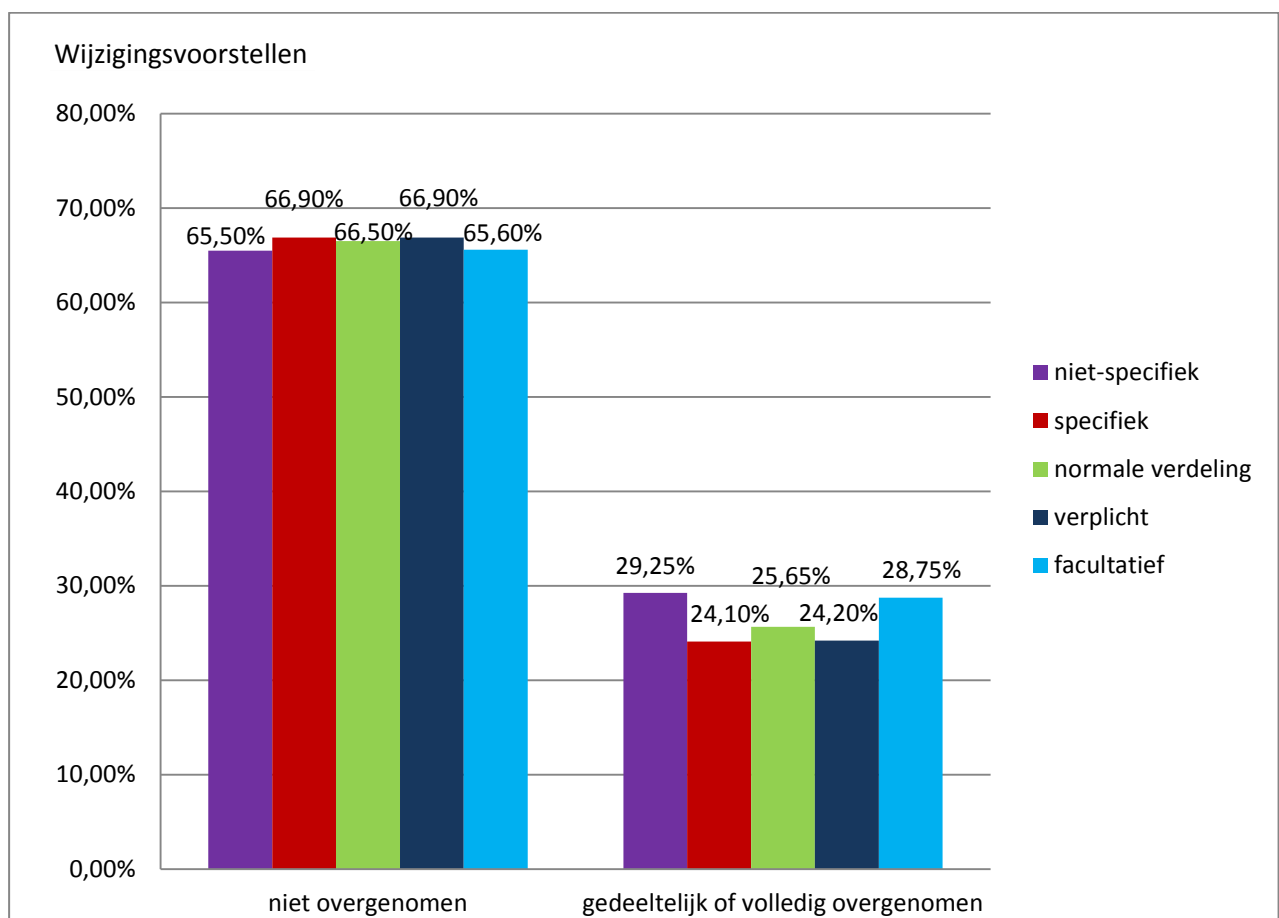
In wat volgt, formuleer ik een antwoord op de centrale onderzoeksvraag “In hoeverre worden de adviezen van het Comité van de Regio’s overgenomen in de EU wetgeving, vertrekkende van het wetsvoorstel?” Zo wordt 33,5% van de 197 wijzigingsvoorstellen gedeeltelijk of volledig overgenomen. Dat is een positieve uitkomst voor een adviesorgaan als het CvdR en die uitkomst sluit aan bij de studie van Neshkova. Van die 33,5% (gedeeltelijk) overgenomen adviezen is de verhouding tussen gedeeltelijk en volledige overgenomen min of meer gelijk verdeeld: 15,7% van de wijzigingsvoorstellen werd gedeeltelijk overgenomen en 17,8% werd volledig overgenomen. Anderzijds is het niet zeker dat overeenkomsten te wijten zijn aan de overnames van adviezen. Het EP of de Raad kan dezelfde wijzigingen aanbrengen uit eigenbelang en zonder de adviezen doorgrond te hebben. Een andere reden tot onzekerheid is dat het EP of de Raad een advies van het EESC overneemt, terwijl dat advies zeer gelijkaardig kan zijn aan een advies van het CvdR. Dergelijke onzekerheden worden echter getemperd doordat sommige overnames van wijzigingsvoorstellen van het CvdR letterlijk terug te vinden zijn in de Europese wetgeving. Daaruit kunnen we concluderen dat er wel degelijk rekening wordt gehouden met de opinie van het CvdR wanneer wetsvoorstellen ter discussie staan.

De interviews maakten duidelijk dat de uitkomsten van enkele resultaten op een andere manier geïnterpreteerd dienen te worden. Het verschil tussen specifieke en niet-specifieke wijzigingsvoorstellen hangt af van het type wetsvoorstel. Wijzigingsvoorstellen ten aanzien van richtlijnen vereisen een andere aanpak dan die ten aanzien van groenboeken of witboeken. Ook is er een fundamenteel verschil tussen facultatieve en verplichte raadplegingen, waar ik in het begin van dit onderzoek niet van op de hoogte was. De interviews hebben een impact op de interpretatie van de resultaten van de hypothese rond de tweede lezing.

Nu we de verdeling van de variabele overnames kennen, kunnen we die vergelijken met de verdeling van overnames op basis van de variabelen. Twee variabelen, aard van het advies en raadplegingsprocedure, hebben, zoals hierboven aangegeven is, duidelijk een te verwaarlozen invloed op de kans dat adviezen al dan niet overgenomen worden. Iets groter zijn de verschillen in de mate waarin overnames gedeeltelijk of volledig zijn overgenomen.

De variabele overname kan omgezet worden tot een dichotome variabele, bestaande uit de categorieën 'niet-overgenomen' en 'volledig of gedeeltelijk overgenomen'. Door de gedeeltelijk overgenomen wijzigingsvoorstellen te wegen met een factor 0,5 en vervolgens op te tellen met alle volledig overgenomen wijzigingsvoorstellen, bekomen we de categorie 'volledig of gedeeltelijk overgenomen'. De reden dat ik die weging invoer, is omwille van het toepassen van een correcte associatiemaat. Bovendien komt aan de hand van de dichotome variabele overname ook de impact van de overnames beter tot uiting. Een gedeeltelijk overgenomen advies kan namelijk niet gelijkgesteld worden met een volledig overgenomen advies. Door middel van de dichotome variabele kan ik de gewogen invloed berekenen voor de aard van het advies en de raadplegingsprocedure. In onderstaande tabel één valt op dat 24,10% van de specifieke wijzigingsvoorstellen werden overgenomen, in vergelijking met 29,25% van de niet-specifieke wijzigingsvoorstellen. Dat verschil van 5% vinden we ook terug bij verplichte en facultatieve raadplegingen, respectievelijk 24,20% en 28,75%.

Tabel 1: variabelen aard van het advies en raadplegingsprocedure

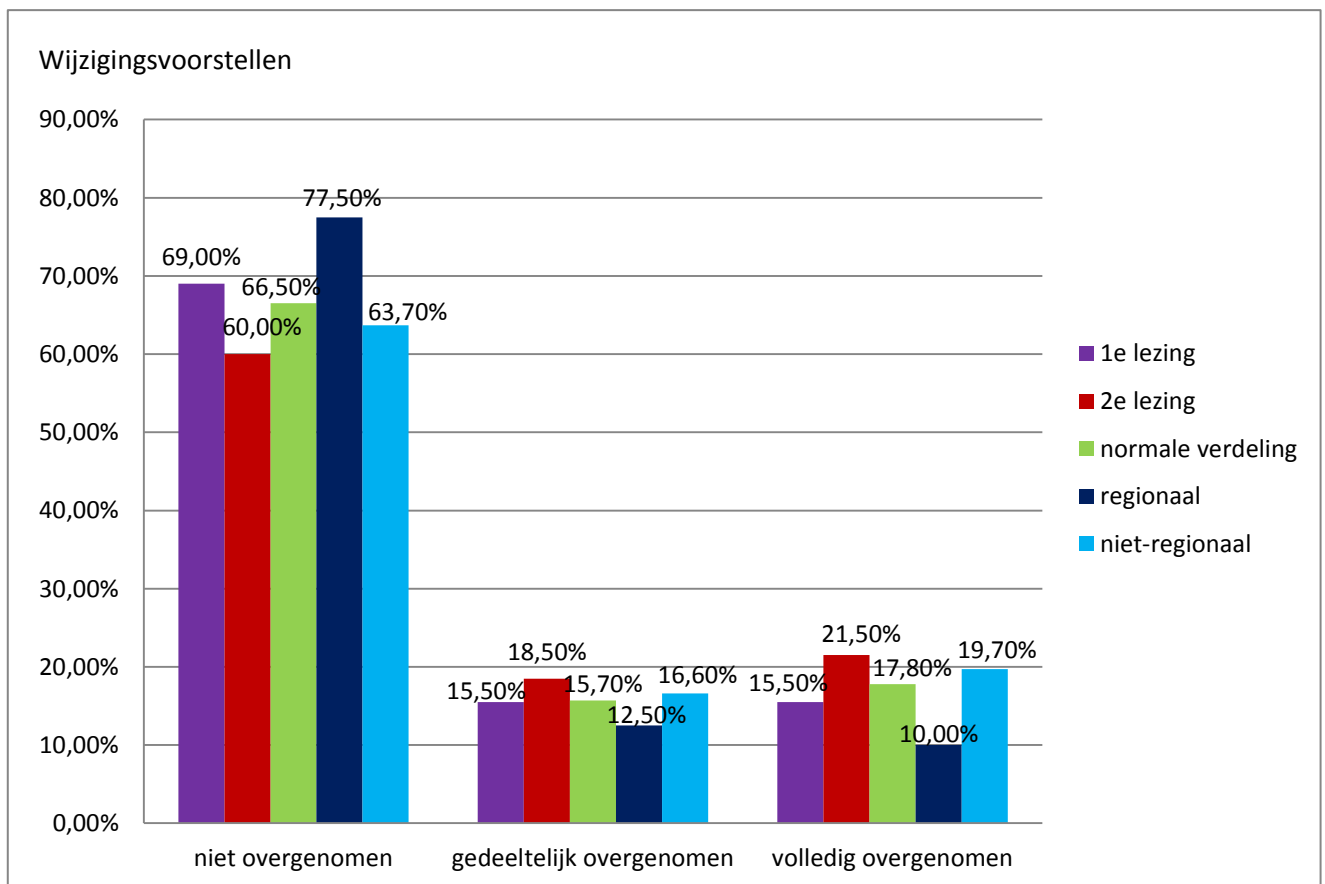
Specifieke wijzigingsvoorstellen verschillen van niet-specifieke door hun oorsprong. Wanneer de Commissie een witboek of een groenboek voorstelt, dan is het CvDR verplicht daar niet-specifieke

adviezen voor op te stellen. Wetsvoorstellen die leiden tot richtlijnen vereisen op hun beurt dan weer specifieke adviezen. De aard van adviezen wordt zodoende bepaald door de aard van het wetsvoorstel. De aanname dat een specifiek wijzigingsvoorstel meer invloed zal hebben is daarom nog niet ontkracht. Wel kan de uitkomst geherdefinieerd worden. Het resultaat kan worden vertaald naar het effect van de adviezen op groen- of witboeken en op richtlijnen. Adviezen die betrekking hebben op groen- of witboeken hebben dan een gelijke mate van invloed dan adviezen die een richtlijn beogen.

De variabele 'raadplegingsprocedure' draagt, net zoals 'de aard van de adviezen', een inherent onderscheid met zich mee. Het verschil tussen facultatieve en verplichte raadplegingen heeft betrekking op de tijdspanne waarbinnen een advies opgesteld moet worden. In het geval van een verplichte raadplegingsprocedure, legt de Commissie een tijdspanne op aan het CvdR. In deze tijdspanne kan het CvdR een advies aan het adres van het EP en de Raad voorbereiden vooraleer het wetsvoorstel wordt doorgestuurd naar het EP en de Raad. Wanneer het een facultatieve raadpleging betreft, is er geen sprake van een tijdspanne. Het CvdR haalt op twee manieren voordeel uit het ontbreken van die tijdspanne. Ten eerste kan het CvdR zelf kiezen in welke tijdspanne ze een advies uitvaardigt. Wanneer ze meer tijd nodig heeft om haar expertise uit te bouwen, kan ze die extra tijd ook gebruiken. Hierdoor heeft ze meer tijd om een advies beter te motiveren. Daarnaast kan het CvdR meer tijd uitrekken met het doel een grotere meerderheid te vinden wanneer het advies in het CvdR gestemd moet worden. Hoe kleiner de verdeeldheid van stemmen, hoe sterker het signaal naar het EP en de Raad. Een tweede voordeel dat het CvdR haalt uit de niet-opgelegde tijdspanne is dat ze ook in een vroeger proces haar advies kan uitvaardigen. Zo kan het CvdR bijvoorbeeld haar advies al voorleggen aan de Raad en het EP, nog voordat het wetsvoorstel is ingediend. Deze twee voordelen hebben echter niet direct een impact op het aantal overnames. De bewering dat facultatieve raadplegingen meer invloed hebben dan verplichte, bleek al te zijn verworpen aan de hand van kruistabellen, aangezien het verschil in aantal overnames tussen facultatieve en verplichte raadplegingen zeer gering was. Een verschil in overname tussen facultatieve en verplichte raadplegingen was wel terug te vinden bij de verschillen tussen het aantal gedeeltelijke en volledige overnames. Er waren beduidend meer volledige overnames in geval van facultatieve raadplegingen. Daarnaast was dat verschil voor de volledige overnames nog groter en in het voordeel van de facultatieve raadplegingen. Dit kan een indicatie zijn dat er meer belang gehecht wordt aan de facultatieve raadplegingen of dat deze facultatieve meer invloed hebben door een grotere meerderheid, expertise of door een vroegere actieve houding van het CvdR. Hoewel dit enigszins wel de positie van de aannames bij de opstelling van deze hypothese verstevigt, biedt deze uitkomst echter geen garantie voor de aanname.

Grotere verschillen in de mate dat adviezen gedeeltelijk of volledig worden overgenomen, vind ik terug bij de overige onafhankelijke variabelen. De variabele salience kent bijvoorbeeld een verschil van 9% in overnames welke worden weergegeven in de tweede tabel. Het aantal lezingen dat nodig zijn voordat het EP en de Raad een akkoord kunnen sluiten, varieert tussen één en twee, aangezien mijn dataset maar één advies bevat waarbij een bemiddelingscomité werd aangesteld. Een iets groter verschil van 14% situeert zich bij de variabele regionaal, eveneens weergegeven in Tabel twee.

Tabel 2: variabelen salience en regionaal

77,50% van de regionale wijzigingsvoorstellen werd niet overgenomen tegenover 63,70% van de niet-regionale wijzigingsvoorstellen. Ten opzichte van de normale verdeling van het aantal overnames, waarbij 66,50% niet overgenomen werd, werden regionale wijzigingsvoorstellen volgens de tweede tabel met 9% minder overgenomen (i.e. 77,50% werd niet overgenomen). Regionale voorstellen hebben zodoende minder kans op slagen.

Het verschil voor het aantal lezingen is minder uitgesproken. Van al de wijzigingsvoorstellen werd 40% in de tweede lezing (deels) overgenomen ten opzichte van 31% in de eerste lezing. Bovendien wordt het effect van 'meer lezingen, meer overgenomen voorstellen' nog versterkt door het feit dat

er in de tweede lezing in verhouding ook meer volledige wijzigingsvoorstellen werden overgenomen. In de eerste lezing werd 15,50% van de wijzigingsvoorstellen gedeeltelijk overgenomen en eenzelfde percentage werd volledig overgenomen. In de tweede lezing werd 18,50% van de wijzigingsvoorstellen gedeeltelijk overgenomen en 21,50% volledig. Het tijds- en ruimteaspect blijkt dus wel degelijk een verband te tonen. Hoewel adviezen slechts in het begin van de eerste lezing worden gepresenteerd, hebben leden van het CvdR toch meer tijd en ruimte om te lobbyen.

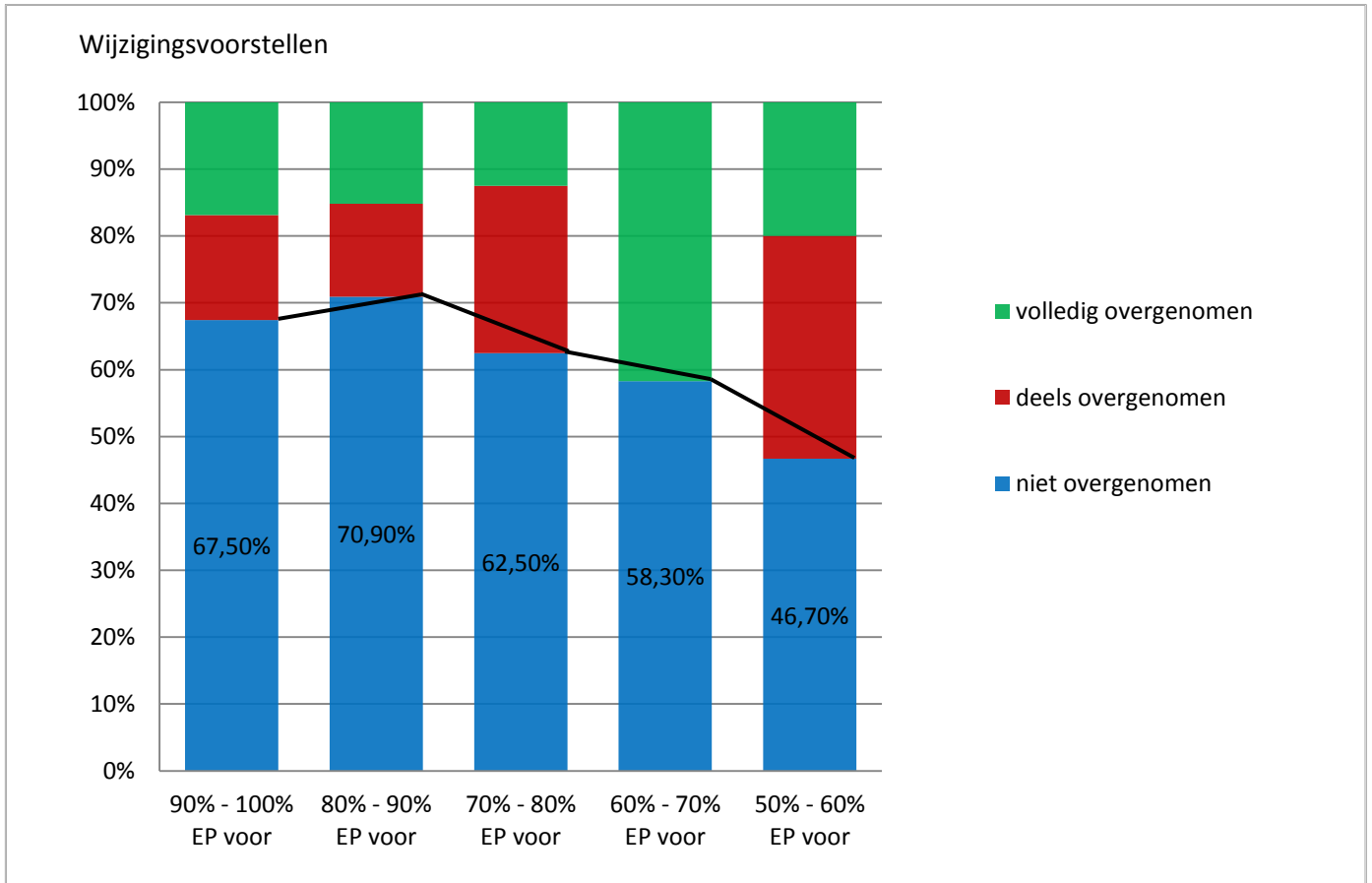
De hypothese dat adviezen meer invloed zouden hebben wanneer er zich een tweede lezing voordoet, werd door de interviews eerder ondermijnd. De respondenten stelden dat de MEP's en de leden van de Raad moeilijk te overtuigen waren in de tweede lezing, aangezien ze reeds een mening hadden gevormd in de eerste lezing. Uit het interview bleek dat de houding van de rapporteur een tussenliggende variabele is, of dit was althans het geval voor het advies over de grensoverschrijdende gezondheidszorg. De Deense respondent, die rapporteur was van dat advies, stelde dat de rapporteur in het EP wisselde wanneer de tweede lezing van start ging. De eerste rapporteur van het EP had zich namelijk teruggetrokken wegens verkiezingen in zijn lidstaat. De samenwerking tussen de rapporteur van het CvdR en die van de tweede lezing in het EP bleek veel beter te zijn dan met de rapporteur van de eerste lezing. Op het effect van de samenwerking tussen de rapporteurs kom ik nog terug in de case studies.

Eén variabele bleek significant te zijn. En hoewel er maar negen wijzigingsvoorstellen in de dataset voorkomen, werden er zeven overgenomen. Vier van de negen wijzigingsvoorstellen werden zelfs volledig overgenomen. Het subsidiariteitsprincipe komt voor in zes adviezen. Deze spreiding geeft enig tegengewicht aan het kleine aantal wijzigingsvoorstellen waarin het subsidiariteitsprincipe werd geadviseerd.

Zoals hierboven vermeld, heb ik de stemuitslagen van het EP ingedeeld in decielen. Door dertig verschillende stemuitslagen te reduceren tot vijf categorieën, kan ik de resultaten beter interpreteren en zijn ook de resultaten overzichtelijker weergegeven in de derde tabel. Wanneer een wetsvoorstel door het EP werd goedgekeurd met een meerderheid van 80% of meer, dan werden er minder adviezen overgenomen dan wanneer de stemverdeling geen effect zou hebben, zoals bij de verdeling van de variabele overname. Bij een meerderheid in het EP van 70% of minder overstijgt het aantal overnames deze van de verdeling van de variabele overname. De verschillen worden daarnaast ook groter naarmate meer MEP's tegen stemmen of zich onthouden. De invloed van het CvdR, aan de hand van het aantal overnames, bereikt een hoogtepunt wanneer de verdeeldheid in het EP het grootst is. Bij een meerderheid in het EP van slechts 50% tot 60% werden er meer

wijzigingsvoorstellen deels of volledig overgenomen dan dat er niet werden overgenomen. Hier gaat dezelfde redenering op als bij de variabele salience: lobbyen blijkt effectief te zijn.

Tabel 3: variabele stemverdeling in het EP

Ondanks de zwakke verbanden bij de associatiematen, kan ik uit de bovenstaande analyse besluiten dat sommige hypothesen bevestigd lijken te worden. Andere hypothesen worden dan wel ontkracht, toch kan ik de resultaten alsnog interpreteren. Ten eerste hebben adviezen met betrekking op richtlijnen evenveel kans om overgenomen te worden dan wanneer ze betrekking hebben op wit- of groenboeken. Ten tweede is er een duidelijk positief verband tussen een advies dat het subsidiariteitsprincipe verdedigt en de kans op de overname ervan. Ten derde worden er meer adviezen (volledig) overgenomen wanneer het EP en de Raad het niet snel eens worden. Dit resultaat moet met zorg benaderd worden, aangezien het interview duidelijk maakten dat deze verhoogde kans op overname in de twee lezing te wijten kan zijn aan de samenwerking van de rapporteur van het EP en die van het CvDR. Ten vierde hebben regionale wijzigingsvoorstellen de kleinste kans om overgenomen te worden. En ten laatste is de relatie tussen het aantal overnames en de verdeeldheid in het EP positief. Er is zelfs sprake van een piek in het aantal overnames van de adviezen wanneer de verdeeldheid in het EP het grootst is.

5. Het kwalitatief onderzoek: case studies

Ik hanteer twee verschillende manieren waarop ik de cases analyseer. De eerste manier vertrekt vanuit de hypothese van het aantal lezingen. In het kwantitatieve onderzoek kwam ik reeds tot de conclusie dat er in de tweede lezing niet alleen meer overgenomen werd, maar dat er ook meer volledige overnames waren. Door deze twee uiterste adviezen, die strijdig zijn met deze conclusie, grondiger te analyseren, hoop ik andere factoren die de invloed mede bepalen waar te nemen. Zodoende selecteerde ik een eerste advies, over de energieprestaties van gebouwen, dat pas na een tweede lezing gestemd kon worden en waarbij slechts één gedeeltelijke overname was op de zeven. Het tweede advies, over de studiepuntenoverdracht in het beroeps- en opleidingsonderwijs, werd reeds in eerste lezing goedgekeurd en telde twee volledige overnames op de zes wijzigingsvoorstellen (i.e. een overname van 33%), daar waar er volgens de verwachtingen minder dan 24% gewogen overnames zouden zijn.

De tweede manier stelt geen twee adviezen tegenover elkaar, maar gaat dieper in op twee andere hypothesen. De hypothese dat regionale wijzigingsvoorstellen minder invloed uitoefenen, onderzoek ik aan de hand van het advies waarin de meeste gevallen van regionale wijzigingsvoorstellen voorkomen. Dit advies over het Media Mundus programma telt zeven wijzigingsvoorstellen, waarvan er vijf als regionaal gecodeerd werden. Geen enkele van deze regionale wijzigingsvoorstellen werd overgenomen. Ook voor de hypothese omtrent subsidiariteit ga ik het advies met de meeste subsidiariteitsvoorstellen nader analyseren. Dit advies handelt over grensoverschrijdende gezondheidszorg en bevat vijftien wijzigingsvoorstellen, waarvan vier het subsidiariteitsprincipe adviseren. Hiervan werden er twee volledig opgenomen, één gedeeltelijk en één niet. De reden dat dit advies vier keer het subsidiariteitsprincipe voorstelt, van de in totaal negen wijzigingsvoorstellen in de volledige dataset, komt doordat dit advies handelt over grensoverschrijdende gezondheidszorg. Gezondheidszorg is een nationale bevoegdheid, maar vanwege het vrije verkeer van mensen komt grensoverschrijdende gezondheidszorg steeds vaker voor. Een Europees kader waarin de nationale gezondheidszorg zich huisvest, dringt zich op.

De vier adviezen analyseer ik als volgt. Ten eerste ga ik na in hoeverre de adviezen van het CvDR overeenkomen met de adviezen van het EESC. Aan de ene kant kan dit een positief effect hebben doordat overeenkomsten tussen de adviezen de druk op het EP en de Raad, om de adviezen over te nemen, verhogen. Aan de ander kant ondermijnen overeenkomsten de zekerheid dat een overname duidt op de invloed van het CvDR. Ten tweede zal ik gebruik maken van de beoordelingen van het CvDR over hun eigen adviezen. De beoordelingen zijn openbare documenten en zijn terug te vinden op de site van het CvDR. Het CvDR gaat hierbij zelf na in hoeverre haar invloed reikt. Deze

beoordelingen focussen zich op het inter-institutionele wetgevingsproces. Met andere woorden, het CvdR beoordeelt de samenwerking met de Commissie, het EP en de Raad, elk afzonderlijk en stelt daarbij soms vast hoeveel adviezen werden overgenomen. Ten derde, voor de adviezen die een tweede lezing ondergingen, dit waren de adviezen over de energieprestaties van gebouwen en over het Media Mundus programma, vergelijk ik de uiteindelijk overgenomen wijzigingsvoorstellen met de amendementen van het EP. Werd een overgenomen wijzigingsvoorstel van het CvdR niet in de eerste lezing van het EP aangenomen, dan werden deze toegevoegd door de Raad. Werd een advies wel overgenomen door het EP, maar komt het niet voor in de goedgekeurde wet, dan werd deze door de Raad geblokkeerd. Uiteindelijk zal ik verder ingaan op de ervaringen van de respondenten in het interview.

5.1. Adviezen van het CvdR en het EESC

De adviezen van het CvdR en het EESC kwamen nauwelijks overeen, rekening houdend met de wijzigingsvoorstellen. In het advies over de studiepuntenoverdracht was er slechts één overeenkomst te vinden. In het advies over de grensoverschrijdende gezondheidszorg waren er twee overeenkomsten. Bij die twee overeenkomsten was het EESC minder offensief in het formuleren van de wijzigingsvoorstellen. Zo stelde het EESC de voorafgaande toestemming, die lidstaten kunnen uitreiken, als belangrijk voor een goed functioneren van de grensoverschrijdende gezondheidszorg, terwijl het CvdR de voorafgaande toestemming beschrijven als noodzakelijk. De overeenkomst met het advies van de studiepuntenoverdracht werd niet overgenomen. De twee overeenkomsten met het advies over de gezondheidszorg werden gedeeltelijk overgenomen.

Het beperkte aantal overeenkomsten versterkt de resultaten uit het kwantitatieve onderzoek. Wanneer adviezen worden overgenomen door het EP en de Raad, is de invloed van het EESC tot een minimum beperkt. Voor het advies over de studiepuntenoverdracht is de mogelijke invloed van het EESC beperkt tot het ene advies dat zowel door het CvdR als het EESC gesteund worden. Voor het advies over de grensoverschrijdende gezondheidszorg is de mogelijke invloed van het EESC beperkt tot twee gedeeltelijke overnames. Door het beperkt aantal overeenkomsten tussen de wijzigingsvoorstellen van het CvdR en die van het EESC, kan ik echter niet tot de vaststelling komen of dergelijke overeenkomsten de kans op een overname vergroten. Wanneer de adviezen van het CvdR en die van het EESC overeenkomen, neemt de druk op het EP en de Raad toe. Ik zocht naar overeenkomsten tussen wijzigingsvoorstellen van beide adviesorganen, maar ook de inhoud van de adviezen kan een impact hebben op de mate van invloed.

Een goede samenwerking tussen het EESC en het CvdR kan de invloed van beide adviesorganen vergroten. De mate van samenwerking is echter afhankelijk van de domeinen en de rapporteurs. Voor de meeste adviezen wordt er dus niet veel samenwerking tussen de rapporteurs verwacht, want de domeinen waarin het EESC opereert, zijn beperkt en daarnaast is het economische domein al ver uitgewerkt en geïmplementeerd. Dit komt ook tot uiting in het Verdrag van Lissabon. De verankering van beide adviesorganen in het Verdrag van Lissabon verschilt wel degelijk. De Deense respondenten wezen me erop dat het voortbestaan van het EESC niet kan blijven duren. De domeinen zijn reeds ver uitgewerkt en daarbij sluit het EESC ook niet aan bij de theorie van *multi-level governance*, in tegenstelling tot het CvdR. De afschaffing van het CvdR, onder andere voorgesteld door Europese partij ALDE, lijkt voor de drie respondenten niet relevant. De samenwerking van het CvdR met onder andere het EESC komt ter sprake in de beoordelingen.

5.2. Beoordelingen door het CvdR

Het CvdR beoordeelt haar eigen invloed aan de hand van verschillende criteria. Het eerste criterium is de 'verwezenlijkte doelstellingen'. Hierbij vermeldt het CvdR welke wijzigingsvoorstellen werden overgenomen. Het tweede criterium heeft betrekking op de 'inter-institutionele activiteiten'. Bij dit criterium baseert het CvdR zich op de samenwerking met de Europese instituties, zoals de Commissie, het EP en de Raad. Vanuit deze samenwerking beoordeelt het CvdR de bereidwilligheid van de instituties om belang te hechten aan datgene wat het CvdR voorstelt. Het tweede criterium gaat verder dan samenwerking voor dat ene advies dat het CvdR beoordeelt. Het CvdR raadt bijvoorbeeld de Commissie soms aan om bij het opstellen van een nieuw wetsvoorstel al rekening te houden met de regionale belangen die in het beoordeelde advies naar voren kwamen. Het derde criterium waarop het Comité van de Regio's haar invloed beoordeelt, heeft betrekking tot de media-aandacht voor het CvdR. Hier ga ik niet dieper op in, aangezien het CvdR via de media-aandacht slechts een indirecte impact heeft op de mate dat adviezen worden overgenomen. Ik ga wel dieper in op de criteria 'verwezenlijkte doelstellingen' en de 'interinstitutionele activiteiten'. Het eerste criterium sluit namelijk direct aan bij mijn kwantitatief onderzoek: 'Heb ik correct geoordeeld of een advies al dan niet is overgenomen?'. Het tweede criterium biedt me de kans om de samenwerking tussen het CvdR langs de ene kant en de Europese instituties langs de andere kant te linken met de adviezen die ik voor deze case studies heb geselecteerd. Hieruit kan ik dan conclusies trekken over de impact van een mogelijke samenwerking.

5.3. De verwezenlijkte doelstellingen

De beoordeling door het CvdR omtrent haar verwezenlijkte doelstellingen komt sterk overeen met mijn bevindingen. Die overeenkomst versterkt de positie van mijn bevindingen en de manier waarop ik tot die bevindingen ben gekomen. Bij dit advies telde ik één gedeeltelijke overname, dat ook terug te vinden is in de beoordeling van de impact van dit advies. De Raad ging akkoord met het evalueren van de productie en de infrastructuur van gas en elektriciteit, terwijl het CvdR pleitte voor de verplichting concrete stappen te nemen in deze evaluatie. Deze verplichting zou onder meer het opstellen van een nationaal actieplan (ter evaluatie) inhouden. In het advies over de studiepuntenoverdracht telde ik twee volledige overnames, waarvan één de overname van een regionaal wijzigingsvoorstel betreft. Het CvdR nam in haar beoordeling op dat regionale en plaatselijke autoriteiten betrokken zullen worden tot het Europees systeem van studiepuntenoverdracht voor beroepsonderwijs en -opleiding (ECVET). De andere overname kwam minder eenduidig terug in de beoordeling, maar dit kan liggen aan de formulering ervan. In de beoordeling lag de focus op het doel van het wijzigingsvoorstel, namelijk 'het is van belang om de hinderpalen weg te nemen die beletten dat leerresultaten, die tijdens een verblijf in een ander land zijn behaald, worden vastgesteld.' In het advies werd er gestreefd naar de erkenning van buitenlandse leerresultaten, dat werd geformuleerd als 'de betrekking van zowel de publieke als particuliere onderwijsinstellingen, de ondernemingen en de sociale partners'.

Het derde advies dat ik bespreek in de case studies was gericht op de regionale voorstellen. In de beoordelingen van het CvdR komen deze regionale belangen niet meer voor. Dit komt overeen met mijn conclusies uit de dataset, want geen enkele van de regionale wijzigingsvoorstellen werd overgenomen. De enige overname uit dat advies wordt vermeld in de beoordeling. De overname maakt, volgens het CvdR, duidelijk dat de EU veel belang hecht aan de audiovisuele sector en dat de EU deze sector erkent als opkomende markt. Regionale belangen in deze audiovisuele sector werden niet mee overgenomen. Ondanks het duidelijk signaal van het CvdR aan de Europese instituties (vier van de zeven wijzigingsvoorstellen betroffen regionale belangen in de audiovisuele sector), werd de regio's geen directe invloed gegund.

Het laatste advies dat ik in de case studies aanhaal, ging over de grensoverschrijdende gezondheidszorg. Ik kan een vergelijking maken tussen de beoordeling van het CvdR en de resultaten uit mijn dataset, maar het CvdR beoordeelde haar invloed voornamelijk in termen van samenwerking met de Europese instituties. Er werden drie doelstellingen vermeld, waarvan twee niet werden overgenomen. De eerste doelstelling die niet werd overgenomen, gaat over de voorafgaande toestemming van de lidstaten. Het CvdR acht deze toestemming nochtans zeer belangrijk voor een

goed functionerende grensoverschrijdende gezondheidszorg. De tweede doelstelling ging over de rechtsgrondslag van het wetsvoorstel. Het CvDR adviseerde om artikel 152 (de EU eerbiedigt de verantwoordelijkheden van de lidstaten op vlak van gezondheidszorg) te betrekken als rechtsgrondslag. Dit wijzigingsvoorstel werd niet aanvaard. Hoewel artikel 152 niet als rechtsgrondslag werd aanvaard, werden de rechten van de lidstaten, om hun zorgstelsel naar eigen inzicht in te richten, in de derde doelstelling toch overgenomen.

De beoordelingen van het CvDR komen sterk overeen met mijn analyse van de adviezen. Hieruit kan ik concluderen dat mijn analyse en de resultaten die daaruit volgen, correct is verlopen. Ik vond geen tegenstrijdigheden, enkel was er soms enige onzekerheid door de formulering van de verwezenlijkte doelstelling in de beoordelingen van het CvDR. In het volgende deel komt de samenwerking tussen het CvDR en de Commissie, het EP en de Raad aan bod. Hierbij staat de rol van de instituties centraal in de beoordeling van de invloed van het CvDR.

5.4. De interinstitutionele activiteiten

De samenwerking tussen het CvDR en de Europese instituties heeft een groot effect op de invloed van het CvDR. Dat is logisch, aangezien de instituties degene zijn die een stem uitbrengen, daar waar het CvDR slechts over een adviserende rol beschikt. In de beoordelingen maakt het CvDR duidelijk welke institutie open stond voor advies en wat die institutie vervolgens deed met dat advies.

De beoordeling over het advies van de energiestatistiek van gebouwen maakt al snel duidelijk wat voor effect een goede samenwerking kan hebben. In dit advies vond ik slechts één overname, maar uit de beoordeling bleek dat het EP meer wijzigingsvoorstellen aanvaardde. Het EP was bereid twee wijzigingsvoorstellen, die regionale overheden meer betrok bij de beleidsvorming, te aanvaarden. Deze werden echter door de Raad ongedaan gemaakt. De Raad oordeelde dat lidstaten primeren. Eenzelfde houding van de instituties kwam naar voor met betrekking tot financiële instrumenten. Het EP stelde voor om regio's gebruik te kunnen laten maken van Europese financiële instrumenten, maar de Raad was het daar niet mee eens. Ook nu waren het de nationale overheden die primeren. Als regio's toch over financiële instrumenten willen beschikken, dan moeten ze, tenzij anders is vastgelegd in het staatsrechtelijk stelsel, daarvoor aankloppen bij de nationale overheid. Het is dan de nationale overheid die de aanvraag doet op Europees niveau. De Raad stond iets toegankelijker tegenover het advies om de productie en infrastructuur van gas en elektriciteit te evalueren, hoewel ze het advies verzwakte door de verplichte nationale actieplannen niet mee over te nemen. In dit advies is duidelijk dat het EP veel positiever tegenover de adviezen stond, dan de Raad. Er werd van dit advies maar één wijzigingsvoorstel overgenomen en het was de Raad die dat voorstel matigde vooraleer ze akkoord kon gaan met de overname.

Een gelijkaardige samenwerking tussen het CvDR en het EP is terug te vinden bij het advies over de studiepuntenoverdracht. De samenwerking verliep goed. Het EP nam zelfs het regionale wijzigingsvoorstel, dat regionale overheden betreft in het ECVET, over. Ook de Raad nam dit wijzigingsvoorstel over. De samenwerking met de Raad was dus beduidend beter dan bij het advies over de energieprestaties. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat regio's zoals Vlaanderen en Catalonië over dit domein een grote beslissingsbevoegdheid hebben. Toch stond de Raad iets negatiever opgesteld dan het EP ten opzichte van de adviezen. Het CvDR vroeg om voorbeelden, van hoe lidstaten het beroepsonderwijs- en opleidingsstelsel zouden monitoren, op te nemen in het wetsvoorstel. De Raad bleef echter vaag omtrent het monitoren en nam geen enkel voorbeeld op.

In de beoordeling over de invloed van het advies betreffende het Media Mundus programma, werd de Raad niet genoemd. Er zou wel een goede samenwerking zijn geweest met het EP, maar dit heeft weinig invloed gehad op het al dan niet overnemen van wijzigingsvoorstellen. Het belang van de audiovisuele sector, waar het CvDR de nadruk op legde, werd erkend door het EP en uiteindelijk ook de Raad. Toch wist het CvDR, ondanks de goede onderlinge samenwerking, het EP niet te overtuigen van de regionale belangen die aanwezig zijn in de audiovisuele sector.

Bij het advies over de grensoverschrijdende gezondheidszorg stond het EP minder positief tegenover de adviezen van het CvDR. Het EP wees resoluut twee wijzigingsvoorstellen af. De Raad bleek daarentegen zeer meegaand ten opzichte van de adviezen. Het CvDR ondervond dat. De rapporteur die het advies opstelde, presenteerde deze ook aan de voorzitter van de Raad. In haar beoordeling stelde het CvDR dat de Raad voorstellen had gedaan in de richting van het advies van het CvDR. Het aantal volledig of gedeeltelijke overnames van dit advies was hoog met een totaal aantal overnames van acht op de vijftien. Subsidiariteit stond centraal in dit advies en de rapporteur had dit duidelijk kunnen maken aan de leden van de Raad.

5.5. De amendementen van het EP

Van de twee adviezen waren er twee in tweede lezing. In tabel vier vergelijk ik de amendementen van het EP vergeleken met aan de ene kant de wijzigingsvoorstellen en aan de andere kant met de uiteindelijke overnames. Hieruit kan ik de houding van het EP afleiden: als het EP een wijzigingsvoorstel in eerste lezing overneemt, maar deze overname komt niet terug in mijn dataset, dan is dit voorstel uiteindelijk niet overgenomen, wat maakt dat de Raad tegen dat amendement was. Het omgekeerde geldt ook, namelijk dat wanneer het EP een voorstel niet overneemt, maar dat er in mijn dataset wel degelijk sprake is van een overname, dan komt dit door toedoen van de Raad. De twee adviezen waren die van energieprestaties van gebouwen en grensoverschrijdende samenwerking.

Tabel 4: overname in de amendementen van het EP

Energieprestaties		Grensoverschrijdende gezondheidszorg	
Overname in de wet	Overname in de amendementen van het EP	Overname in de wet	Overname in de amendementen van het EP
0	0	0	1
0	0	0	0
0	0	0	1
1	0	1	0
0	0	2	2
0	0	0	0
0	2	2	2
		0	0
		0	0
		1	1
		1	1
		1	1
		2	0
		1	0
		0	0

Van het advies over de grensoverschrijdende gezondheidszorg nam het EP twee voorstellen over, die vervolgens door de Raad werden afgewezen. Aan de hand van de eerste overname stelde het EP dat het wetsvoorstel gedeeltelijk gebaseerd moest zijn op de verplichting, die de EU zichzelf oplegde, om een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid te waarborgen. Het tweede wijzigingsvoorstel dat het EP overnam in haar amendementen, beperkt de definitie van grensoverschrijdende gezondheidszorg die de Commissie voorop had gesteld tot het gebruik van de gezondheidszorg in het buitenland. Het CvdR streefde naar een beperkte definitie, aangezien de vorige rechtsonzekerheid kan creëren. Deze wijzigingsvoorstellen werden uiteindelijk niet overgenomen. Drie wijzigingsvoorstellen werden wel overgenomen door het EP en de Raad, maar deze overnames kwamen niet voor in de amendementen van het EP. Zo stelde het CvdR onder meer voor om de beginselen van het vrije verkeer niet toe te passen op patiënten. Daarnaast pleitte het CvdR voor een systeem van voorafgaande toestemming. De voorafgaande toestemming zorgt ervoor dat een lidstaat die de zorg aanbiedt, er zeker van kan zijn dat de lidstaat, waartoe de patiënt is aangesloten, de zorg terugbetaalt. Het laatste wijzigingsvoorstel dat niet door het EP werd overgenomen in de amendementen, maar uiteindelijk wel door de Raad en het EP werd goedgekeurd, handelt over de informatieplicht die de lidstaten wordt opgelegd. Het CvdR vindt het belangrijk dat patiënten over de nodige informatie beschikken wanneer ze in het buitenland behandeld worden. De informatieplicht die de Commissie voorstelt, gaat te ver voor het CvdR, aangezien het CvdR van mening is dat een doorgedreven informatieplicht praktisch moeilijk haalbaar

is. Zowel de beginselen van het vrije verkeer, als de voorafgaande toestemming en de informatieplicht, werden eerst toegelaten door het EP, maar uiteindelijk werden deze voorstellen, op basis van de adviezen van het CvDR, door Raad afgewezen.

Het EP steunt het CvDR, in het wetsvoorstel over de energieprestaties, door een amendement in te dienen dat overeenkomt met een regionaal wijzigingsvoorstel. Het EP en het CvDR pleiten ervoor dat lidstaten moeten samenwerken en overleggen met lokale overheden inzake voorlichtings- en bewustmakingscampagnes. Dit wijzigingsvoorstel is niet overgenomen. De Raad zag dergelijke betrokkenheid van de lokale overheden waarschijnlijk niet zitten, terwijl het EP er wel voor te vinden was. Waar het EP er niet direct mee eens was, was dat energieprestatiecertificaten duidelijke en gemakkelijk te begrijpen aanbevelingen moeten bevatten. Toch werd dit wijzigingsvoorstel overgenomen. Het advies dat het EP deze keer niet overtuigde (aangezien het niet opgenomen was in één van de amendementen), is door de Raad toch nog overgenomen en uiteindelijk stemde ook het EP er mee in. Wat hierbij belangrijk is, is dat het EP bereid was om lokale overheden meer te betrekken bij het uitstippelen van campagnes omtrent energiegebruik. Dat de Raad hiertegen gekant is, kan verklaard worden doordat de betrekking van de lokale overheden als een nationaal initiatief kan worden beschouwd.

Door het vergelijken van de wijzigingsvoorstellen met de amendementen uitgevaardigd door het EP en door die vergelijking te toetsen aan de overnames, benadruk ik de tegenstellingen tussen de Raad en het EP. De wijzigingsvoorstellen die het EP steunt, worden in deze toetsing teniet gedaan door de Raad. Het omgekeerde vindt evenzeer plaats. Door deze tegenstelling komen de karakters van beide instituties tot uiting. Het EP is een supranationale institutie en ze gedraagt zich er ook naar. Ze wijst wijzigingsvoorstellen, in het voordeel van de lidstaten, af, maar neemt ze uiteindelijk toch over nadat de Raad dezelfde standpunten inneemt als die van het CvDR. Dit kwam vooral tot uiting in het wetsvoorstel rond grensoverschrijdende gezondheidszorg. De Raad fungeerde in dit geval als een intergouvernementele institutie. Het CvDR stelde zich vragen bij het wetsvoorstel en de Raad ging hier op in. Het tegendeel is ook zichtbaar, maar dan in het tweede voorbeeld, deze van de energieprestaties. Hier werd duidelijk dat het EP positief stond tegenover de lokale overheden. Het EP wou deze betrekken in het bepalen van campagnes rond energiegebruik, terwijl de Raad de lokale overheden duidelijk niet wenste te betrekken. Wanneer het CvDR opkomt voor subsidiariteitsprincipes, is het de Raad die ervoor zorgt dat die wijzigingsvoorstellen overgenomen worden. Wanneer het CvDR adviseert om de regionale en lokale overheden meer inspraak te gunnen, dan is het het EP dat de wijzigingsvoorstellen overneemt. De houding van de Raad is eerder negatief ten aanzien van dergelijke wijzigingsvoorstellen.

5.6. Interviews

Ik heb drie leden van het CvdR geïnterviewd. Twee leden waren afkomstig uit Denemarken, de andere was een Nederlander. Van de twee Deense respondenten was er één betrokken als rapporteur van het advies over de grensoverschrijdende gezondheidszorg en dat interview sluit dus gedeeltelijk aan bij de case studies. De andere Deense respondent en de Nederlandse respondent waren noch betrokken bij één van de adviezen van de case studies, noch bij één van de adviezen van het kwantitatieve onderzoek. Toch waren de interviews van de drie leden relevant. Het is op basis van de ervaringen van de drie leden van het CvdR, dat ik een beter inzicht verwerf in het functioneren van het CvdR. Lobbyen stond daarbij centraal in het interview. De Raad blijkt minder open te staan voor gelobby vanuit het CvdR, maar dit wordt dan weer gecompenseerd doordat ministers op het nationale niveau meer open staan dan op het Europese niveau. Op het nationale niveau kunnen ministers beïnvloed worden langs partijlijnen en het nationale Parlement. Gelobby bij het EP is afhankelijk van verscheidene factoren zoals partijlijnen en nationale identiteit. De houding van de rapporteur faciliteert alvast het lobbyen bij het EP en bij de Raad.

‘Voor de rapporteur gaan deuren open.’, benadrukte de Nederlandse respondent. Uit zijn ervaring bleek dat de Commissie, het EP en in mindere mate ook de Raad veel opener stonden tegenover de rapporteur dan om het even welk lid van het CvdR. Het is niet evident om te lobbyen bij de Raad, maar de positie waarin een rapporteur van het CvdR zich bevindt, kan soelaas brengen. Daarom spelen de persoonlijke kenmerken van de rapporteur een belangrijke rol. De rapporteur kan een zeer actieve rol vervullen door bijvoorbeeld contact met de rapporteur van het EP op te nemen of door een actieve houding in het CvdR aan te nemen. Dat de positie van een rapporteur zoveel belang heeft, werd herhaaldelijk bevestigd door de Nederlandse respondent. Zijn aanpak vertrok van een pro-actieve houding. Als rapporteur kan je al invloed uitoefenen op de Raad en het EP, nog voordat het advies gestemd is in het CvdR. Wanneer hij het rapporteurschap niet kan binnenhalen, zal hij de aangestelde rapporteur zo goed mogelijk ondersteunen. Tussen de verschillende manieren van lobbyen ten aanzien van de Raad en het EP, neemt de rapporteur een centrale plaats in.

De Raad is een Europese instelling die moeilijk toegankelijk is voor gelobby vanuit het CvdR. Dit neemt niet weg dat er op het nationale niveau actief gelobbyd kan worden. Leden van het CvdR kunnen ministers beïnvloeden via het nationale niveau. Dit lobbyen kan informeel gebeuren, maar afhankelijk van het staatsrechtelijk systeem kunnen regio's ook formeel invloed uitoefenen. Sommige regio's zijn zelfs bevoegd om een vertegenwoordiger naar de Raad te sturen. Een voorbeeld van informeel lobbyen, werd aangereikt in een interview. Toen de Duitse Landers in het CvdR van mening veranderde, werd de Nederlandse staatssecretaris daar direct van op de hoogte

gebracht. Duitsland heeft namelijk zowel een in de Raad als in het CvDR een groot deel van de beslissingsmacht. Door de staatssecretaris snel op de hoogte te brengen, kon deze snel en adequaat anticiperen in de Raad. Daarbij nam hij enkele adviezen mede in acht.

In tegenstelling tot de Raad, is het EP toegankelijker opgesteld. Verschillende factoren beïnvloeden die mate van toegankelijkheid. De indeling van de leden van zowel het EP als het CvDR is gebaseerd op politieke affiniteit. Via partijlijnen kan het CvDR lobbyen bij het EP en dit bleek het meest succesvol wanneer de onenigheid in het EP het grootst is. Wat het voordeel van de partijlijnen beperkt, is dat MEP's om de vijf jaar worden herkozen. De verkiezingen van de MEP's ondermijnen het ontwikkelen van duurzame relaties. Toch is er enige houvast voor de leden van het CvDR. De nationale identiteit speelt immers een belangrijke rol in het onderhouden van relaties. Partijlijnen worden belangrijker naarmate een MEP van dezelfde lidstaat afkomstig is als een lid van het CvDR. Connecties tussen leden van het CvDR en MEP's zijn duurzamer wanneer deze onderhouden kunnen worden op het nationale niveau.

Het belang van het nationale niveau voor het succes van lobbyactiviteiten om het Europees beleid te beïnvloeden, wijst op een systeem van *multi-level governance*. *Multi-level governance* is een begrip dat gebaseerd is op de samenwerking tussen verschillende niveaus van overheden. Onderzoek en literatuur rond *multi-level governance* hebben zich onder andere sterk gefocust op het ontstaan en de werking van de EU. Het CvDR past precies in deze context. Leden van het CvDR zijn verkozen op het lokale en regionale niveau. Zij interageren zowel met het nationale als met het Europese niveau. De Deense respondenten bespraken het concept 'Union of the Regions' in het licht van *multi-level governance*. *Multi-level governance* vertrekt vanuit het idee dat de verschillende niveaus waarop politiek gevoerd wordt zowel horizontaal als verticaal interageren. Met horizontaal wordt verwezen naar regionale netwerken, zoals Eurocities en het CMER, de open coördinatie methode, en dergelijke. Verticale interactie heeft betrekking tot de hiërarchie van de niveaus. Een 'Union of the Regions' is gebaseerd op een verregerende verticale integratie waarbij regio's beschikken over een beslissingsmacht. Het Europese niveau maakt beleid efficiënter door het beleid van de lidstaten en regionale overheden op elkaar af te stemmen. Lidstaten en regio's zetten het Europese beleid om in actie: de implementatie. Alle niveaus zijn afhankelijk van elkaar om het beste beleid uit te stippelen en om dat beleid vervolgens te implementeren.

Twee netwerken zijn belangrijk voor de invloed van het CvdR: Eurocities en het CEMR. Deze netwerken zijn belangengroepen en zijn zodoende niet opgenomen in de Europese Verdragen. Het bestaan van het CvdR heeft het ontstaan van deze netwerken bespoedigd. Vanuit die netwerken kan er worden gelobbyd op zowel het Europese niveau en de lidstaten als op lokaal en regionaal niveau. De Nederlandse respondent vermeldde deze netwerken en stelde dat het CvdR over het algemeen goed samenwerkt met Eurocities en in minder mate ook met CMER. De samenwerking uit zich in het delen van expertise en in het lobbyen. Een goede samenwerking met deze netwerken zorgt voor meer druk en overtuigingskracht ten aanzien van het EP en de Raad, net zoals dit het geval is voor de samenwerking met het EESC.

6. Samenvatting van het onderzoek

De case studies en de interviews zijn kwalitatieve onderzoeksmethoden, die een grote bijdrage hebben geleverd aan de resultaten uit het kwantitatieve onderzoek. De drie onderdelen vullen elkaar aan en sluiten nauw aan bij de besproken literatuur. In dit deel breng ik de drie onderdelen samen en bespreek ik de resultaten.

De beoordelingen van het CvdR over de invloed van haar adviezen, komen overeen met de resultaten uit mijn analyse. Daardoor is de eerste stap van het kwantitatieve onderzoek, het vergelijken van de adviezen met de Europese regelgeving, betrouwbaar. Die analyse vormt een solide basis voor het onderzoeken van de hypothesen. Toch blijft er enige onzekerheid over de invloed van het CvdR, aangezien ik vertrek van de aanname dat de overeenkomsten tussen de adviezen en de Europese regelgeving, het gevolg zijn van het werk van het CvdR. In figuur één maakte ik aan de hand van de *veto-player* theorie duidelijk in welke mate het CvdR invloed kan uitoefenen als adviesorgaan.

In figuur één werd de *winset*, bepaald door de *veto-players*, voorgesteld door de grijze zone. Het status quo staat centraal in de *winset*. Het CvdR kan door middel van haar adviezen, de houding van de instituties ten opzichte van het status quo beïnvloeden. Aan de hand van drie resultaten van het kwantitatieve onderzoek, ga ik dieper in op de *veto-player* theorie. Ten eerste zal positie van het status quo verschuiven, wanneer het CvdR adviezen opstelt die het subsidiariteitsprincipe verdedigen. Deze positieverschuiving zal in het voordeel zijn van de Raad, aangezien ze als intergouvernementele institutie ook rekening houdt met de subsidiariteit. Een tweede bevinding uit het kwantitatieve onderzoek, veronderstelt dat wanneer de verdeeldheid in het EP toeneemt, het CvdR de standpuntinname van het EP meer kan beïnvloeden. Aan de hand van het vijfde voorbeeld kan dit voorgesteld worden als een verbreding van de rode lijnen die vertrekken vanuit het EP. Hierdoor vergroot de ruimte waarin het CvdR het status quo kan beïnvloeden. Het derde resultaat dat ik toepas op de *veto-player* theorie vertrekt van het aantal lezingen. Wanneer het EP en de Raad na de eerste lezing niet tot een akkoord geraken, dan is de positie van het status quo moeilijk te bepalen. Het CvdR kan hiervan nuttig gebruik maken door daar op in te spelen. Door effectief te lobbyen in de tweede lezing, kan het CvdR het status quo in haar voordeel beïnvloeden, zolang het status quo binnen de *winset* valt.

Na een analyse van de amendementen van het EP, bleek het EP eerder de supranationale adviezen over te nemen (zoals het betrekken van regionale en lokale overheden in de besluitvorming rond energieprestaties van gebouwen), terwijl de Raad eerder adviezen overneemt die intergouvernementeel getint zijn. Het CvdR is een adviesorgaan dat niet eenduidig supranationaal of

intergouvernementeel functioneert. Het CvDR streeft naar een Europees politiek systeem van *multi-level governance*. Langs de ene kant handelt ze intergouvernementeel door het subsidiariteitsprincipe te betrekken in haar adviezen om zo de regionale bevoegdheden af te bakenen. Langs de andere kant streeft ze naar een verhoogde betrekking van decentrale overheden tot het Europese niveau om Europese regelgeving vlot te implementeren. Dit dubbelzijdige karakter speelt in haar voordeel. Het CvDR kan daardoor zowel effectief lobbyen bij het EP als bij ministers van de Raad. Voor later onderzoek is het dan ook belangrijk om dieper in te gaan op de houding van het EP en de Raad ten aanzien van het CvDR.

Het lobbyen kan formeel plaatsvinden, maar het grootste deel gebeurt langs informele kanalen. Het formele kanaal is hoofdzakelijk gebaseerd op de houding van de rapporteur en op de samenwerking van die rapporteur met de Europese instituties. Wanneer de rapporteur van CvDR goed kan samenwerken met de rapporteur van het EP, dan zal het EP waarschijnlijk meer rekening houden met de adviezen van het CvDR. Het lobbyen vindt ook informeel plaats en is daarbij niet beperkt tot het Europese niveau. Leden van het CvDR kunnen lobbyen bij hun nationale ministers. Daarnaast kunnen leden van het CvDR ook lobbyen bij MEP's op het nationale niveau, wanneer die tot dezelfde nationale partij behoren. Tevens maken ook regionale netwerken gebruik van die informele kanalen, zowel op Europees als op nationaal niveau. Een goede samenwerking van het CvDR met de regionale netwerken zal het lobbywerk effectiever maken.

Zolang het CvDR geen beslissingsmacht toegewezen krijgt, voldoet de EU niet aan de definitie van *multi-level governance* die Bach hanteert en waarbij Bache veronderstelt dat de lidstaten fungeren als gatekeepers. Decentrale overheden kunnen deze gatekeepers omzeilen door gebruik te maken van het CvDR. Daardoor worden decentrale overheden rechtstreeks betrokken tot het Europese niveau. Ondanks het gebrek aan veto macht vanuit het CvDR, neemt het aantal facultatieve raadplegingen toe. Deze toename geldt zowel voor de adviezen op eigen initiatief als voor die op vraag van de Raad en/of het EP. Beide instituties hechten wel degelijk belang aan het CvDR. Het principe van *multi-level governance* krijgt zodoende steeds meer gestalte.

7. Conclusie en aanbevelingen

De resultaten uit het kwantitatieve onderzoek kunnen in twijfel getrokken worden door het ontbreken van significante waarden voor de Chi-kwadraatwaarden en wegens het ontbreken van sterke verbanden. Toch waren er noemenswaardige verschillen in de kruistabellen die toelieten om deze resultaten te interpreteren. Eén derde van de adviezen werd gedeeltelijk of volledig overgenomen door de Raad en het EP, wat de positie van het CvdR als zijnde een adviesorgaan, versterkt. Zekerheid dat de (gedeeltelijke) overnames van de adviezen van het CvdR afkomstig zijn, is er niet. Het EP of de Raad kon, ongeacht de adviezen, een gelijkaardige mening hebben en dit kan resulteren in een overeenkomst. Toch wordt er enige zekerheid geboden, doordat de adviezen van het EESC in de case studies geen overeenkomsten toonden met die van het CvdR.

Het CvdR is geen *veto-player* in het Europese politieke systeem. Toch kan ze als adviesorgaan de status quo beïnvloeden, zowel wanneer haar adviezen zich binnen als buiten de *winset* bevinden. Een grotere verdeeldheid in het EP verhoogt de invloed van het CvdR, net zoals het aantal lezingen meer invloed toelaat. Het CvdR kan hiervan profiteren door middel van een actieve rapporteur die via formele kanalen de regionale expertise aanbiedt. Daarnaast zijn ook de informele kanalen zeer belangrijk. Hoe meer tijd en ruimte er is wegens grote onenigheid, zowel in het EP als tussen het EP en de Raad, hoe meer invloed het lobbyen kan hebben. Lobbyen gebeurt niet enkel op het Europese niveau, maar ook op het nationale niveau. Netwerken zijn daarbij zeer belangrijk. Netwerken zorgen voor deze verwevenheid tussen het Europese, het nationale en ook het regionale en lokale niveau. Dit sluit aan bij het begrip van *multi-level governance*. Verscheidene niveaus interageren met elkaar, niet alleen door middel van gouvernementele actoren, maar ook via deze netwerken. Lobbyen bleek wel degelijk een invloed te hebben, zowel volgens het kwantitatieve onderzoek als in de case studies. Daarom lijkt het mij aangewezen om, zolang dat wetsvoorstellen bediscussieerd worden, zoveel mogelijk te lobbyen. Daarnaast is het ook aangeraden om rapporteurs, die een proactieve houding aannemen, aan te stellen.

Het CvdR wint aan invloed. Zelf streeft ze naar een grotere betrokkenheid op het Europese niveau, dat onder meer wordt geuit door de toename van adviezen op eigen initiatief. Uit de interviews bleek eveneens dat er ook een toename was van aanvragen van het EP en/of de Raad tot advies. Het Verdrag van Lissabon heeft het CvdR reeds stevig verankerd. Het CvdR is een adviesorgaan, waarmee wel degelijk rekening met wordt gehouden. Volgens de studie van Neshkova bleek de Commissie reeds een derde van de adviezen gedeeltelijk of volledig over te nemen. Een gelijkaardig niveau van overnames was terug te vinden in de tweede fase van het beleidsvormingsproces, namelijk tijdens de goedkeuring van de wetsvoorstellen door de Raad en het EP.

8. Bibliografie

- Bache, I. (1998), *The Politics of the European Union Regional Policy: Multi-Level Governance or Flexible Gatekeeping*, Sheffield: Sheffield Academic Press, 172 p.
- Borrás-Alomar, S., Christiansen, T. and Rodríguez-Pose, A. (1994), 'Visions and Reality from a Critical Perspective: Towards a Europe of the Regions?', 1-27, *Regional Politics and Policy*, Londen: London School of Economics, Vol4(2).
- Christiansen, T. (1996), 'Second Thoughts on Europe's "Third Level": The European Union's Committee of the Regions', 93-116, *The Journal of Federalism*, Oxford: Publius, Vol26(1).
- Christiansen, T. and Lintner, P. (2005), 'The Committee of the Regions after 10 Years: Lessons from the Past and Challenges for the Future', in *EIPAScope*, 2005, 1: 7-13.
- Farrows, M. en McCarthy, R. (1997), 'Opinion formulation and impact in the committee of the regions', 23-49, *Regional and Federal Studies*, Londen: Routledge, Vol7(1).
- Fossum, J.E. and Menéndez, A.J. (2005), 'The Draft Constitutional Treaty: Between Problem-Solving Treaty and Rights-Based Constitution', in *EIPA Working Papers*, 2005, 4: 1-33.
- Hönnige, C. and Kaiser, A. (2003), 'Opening the Black Box: Decision-Making in the Committee of the Regions', 1-29, *Regional and Federal Studies*, Londen: Routledge, Vol13(2).
- Hönnige, C. and Panke, D. (2011), *Voice Without Vote? Comparing the Influence of the Committee of Regions and the European Economic and Social Committee in the European Union*, Dublin: Political Studies Association of Ireland, 36 p.
- Hooghe, L. and Marks, G. (1996), 'Europe with the Regions: Channels of Regional Representation in the European Union', 73-92, *The Journal of Federalism*, Oxford: Publius, Vol26(1).
- Hooghe, L. and Marks, G. (2001), *Multi-level governance and European integration*, Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 272 p.
- Junge, D. and König, T. (2009), 'Why Don't Veto Players Use Their Power?', 507-534, *European Union Politics*, New York: Springer, Vol10(4).
- Kohler-Koch, B. (2002), 'European Networks and Ideas: Changing National policies' in *European Integration online Papers*, 6, 6: 1-15.

- McCarthy, R. E. (1997), 'The Committee of the Regions: an advisory body's tortuous path to influence', 439- 454, *Journal of European Public Policy*, Londen: Routledge, Vol4/(3).
- Milan, B. (1997), 'The Committee of the Regions: In at the Birth', 5-10, *Regional and Federal Studies*, Londen: Routledge, Vol7/(1).
- Morphet, J. (1994), 'The Committee of the Regions' Local Government Policy Making', 21-30, *Europeanisation Special*, (s.n.), Vol20(5).
- Neshkova, M.I. (2010), 'The impact of subnational interests on supranational regulation', 1193 – 1211, *Journal of European Public Policy*, Londen: Routledge, Vol17(8).
- Pinder, J. and Usherwood, S. (2007), *The European Union: a very short introduction*, Oxford: Oxford University Press, 202 p.
- Roht-Arriaza, N. (1997), 'The Committee of the Regions and the Role of Regional Government in the European Union', in *Hastings International and Comparative Law Review*, 20: 413-467.
- Scharpf, F.W. (2003), 'Problem-Solving Effectiveness and Democratic Accountability in the EU', in *MPIfG Working Paper*, 03, 1: 1-43.
- Stolz, K. (1994), 'The Committee of the Regions and Scottish Self-government: A German Perspective', in *Scottish Affairs*, 1994, 9: 1-12.
- Tatham, M. (2008), 'Going Solo: Direct Regional Representation in the European Union', 493-515, *Regional and Federal Studies*, Londen: Routledge, Vol18(5).
- Tatham, M. (2011), 'Devolution and EU policy-shaping: bridging the gap between multi-level governance and liberal intergovernmentalism', 53–81, *European Political Science Review*, Cambridge: Cambridge University Press, Vol3(1).
- Tsebelis, G. (2002), *Veto Players: How Political Institutions Work*, New Jersey: Princeton University Press, 320 p.
- Van Holten, S. (2008), *Het Comité van de Regio's na het Verdrag van Lissabon*, Kenniscentrum Europa decentraal, 2 p.
- Warleigh, A. (1997), 'A Committee of No Importance? Assessing the Relevance of the Committee of the Regions', 101-107, *Politics*, Oxford: Wiley-Blackwell, Vol17(2).

Sites

Comité van de Regio's (2011), Impact of CoR opinions,
<http://www.cor.europa.eu/pages/DocumentTemplate.aspx?view=folder&id=f31fdade-9fac-4462-a3ea-07fd71019b44&sm=f31fdade-9fac-4462-a3ea-07fd71019b44>.

Europese Commissie (2011), EU budget 2009 Financial Report,
http://ec.europa.eu/budget//library/biblio/publications/2009/fin_report/fin_report_09_en.pdf.

Europese Commissie (2011), Prelex, <http://ec.europa.eu/prelex/apcnet.cfm>.

Francescu, D., Hagemann, S., Hix, S. en Noury, A.G. (2011), Voting records of MEP's,
http://votewatch.eu/cx_search_results.php?tip_cautare=search_acts.

9. Bijlage

Interview

I am a master student at the University of Antwerp and I do research on the influence of the advices of the Committee of the Regions on EU legislation. I do this by comparing proposals, advices of the CoR and the final directive or regulation approved by the EP and the Council of Ministers. Has there been made changes to the proposal, once they are approved? And to what extent do these changes match the advices of the CoR? I first did a quantitative research, followed by a small case study and an interview.

Now, this interview should allow me to put my research findings in a current and more appropriate context. The interview should create a broader scope to my research.

The respondents: Mr. Cor Lamers, Mr. Asger Andreasen en Mr. Karsten Onu Petersen.

Interview

I noticed that advices can be formulated in two different manners. The first encounters a simple enumeration of policy recommendations. The second differs by referring very specifically to the LID of an article, while stating what has to be changed and why it has to be changed (motivation).

Q: I believed the specific advices to be more influential than the not-specific advices. However, both types of advices had an equal amount of influence (in my research).

Do the rapporteurs decide how advices are formulated?

What is your experience with the responsiveness of MEP and ministers to the two types of advices? (eg. More questions with regard to the non-specific advices, because they might be less clear; more willingness to use/adopt specific advices over the not-specific; ...)

A:

Q: A second variable in my quantitative research was the type of consultation (facultative or mandatory). When are facultative advices released? Are they released on demand of the EP or the Council of Ministers, whom might be interested by the position of the CoR? Or does the Cor releases the advices to state they are committed to the topic discussed by the EP and Council?

If both frequently occur, then which one is the more influential in your perspective?

A:

Q: A third variable considers the amount of readings before consensus among the EP and the Council has been reached. Do members of the CoR also lobby MEP's and ministers in a second reading and sometimes even a third? If yes, are the lobby activities more present in the latter readings than in the first?

A:

These were the questions regarding the quantitative part of my research. Now I will focus my questions to my case study. Therefore I used the CoR's assessment of the influence of the advices. The assessment is focused on the interaction with the Commission, the EP and the Council. Sometimes the EESC is also included.

Q: Literature on the influence of the CoR already stated that the CoR has more influence on the MEP's than on the Council, because members of both the CoR and the EP behave according to the logic of parties, whereas the ministers defend national points of view.

Is the party affiliation more important than the Member States interests (in general)? (eg. Are votes in accordance to party affiliation (left –right); Are there any members that protect national interests all the time; ...)

A:

Q: Are there any structural connections between parties in the EP and the CoR which facilitates continuous lobbying?

Do members of the CoR frequently interact with MEPs, besides the structural connections?

A:

Q: The findings of my research conclude that the Council of Ministers is an obstacle for the influence of the CoR. Are ministers less overt to advices than MEPs are? (eg. Are there any structural connections, do they avoid interactions with the CoR; ...)

A:

Q: Do members of the CoR lobby the ministers only on the EU level or are some of them also active on the national level?

A:

Q: Another advisory body of the EU is the EESC. Sometimes the CoR and the EESC cooperate when releasing the advices. Do the CoR and the EESC frequently interact?

And leads cooperation to more convincing/stressing advices?

A:

Q: Finally, the CoR is granted each European Treaty more powers (extension of the domains to which consultation is mandatory; defending the subsidiarity before the Court of Justice;...). However, sometimes the existence of the CoR is discussed (Should the CoR be abolished?). How do you asses the influence of the CoR?

A:

I thank you for your willingness to participate.

Frederic Maes

Master student at the University of Antwerp, Belgium.